

Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů

Právní povaha služebního poměru

Na určení právní povahy služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů není v právní teorii, obdobně jako v minulosti, jednotný právní názor. Lze se setkat s názorem, že se jedná o zvláštní druh pracovněprávního vztahu, obdobně jako s názorem opačným, že se jedná o právní vztah, který je možno zařadit do oblasti správního práva. Domnívám se, že právní úpravu služebního poměru není možno zařadit ani do jednoho odvětví práva - práva pracovního nebo správního, protože právní úprava služebního poměru je přechodovou úpravou, která vychází z obou odvětví. Zjednodušeně lze říci, že hmotně právní ustanovení právních předpisů, upravujících služební poměr, jsou odvozeny z pracovního práva, zejména přímo ze zákoníku práce (je možno nalézt obdobné, případně dokonce totožné, právní instituty v právní úpravě pracovního poměru na jedné straně a v právní úpravě služebního poměru na straně druhé) zatímco procesně právní ustanovení mají nepochybný původ v oblasti správního práva, zejména v zákoně č. 71/1967, o správním řízení (správní řád).

V českém právním řádu jsou zakotveny dva rozdílné služební poměry. Jednak je to služební poměr vojáků z povolání podle zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, a služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů podle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (dále jen "zákon o služebním poměru"). K zákonu o služebním poměru byly vydány některé prováděcí předpisy. Jedná se o

1. nařízení vlády č. 506/2004 Sb., kterým se stanoví způsob přípravy na služební zkoušku, obsah služební zkoušky, její průběh, hodnocení a ukončení;
2. nařízení vlády č. 507/2004 Sb., kterým se stanoví rozsah a způsob poskytování údajů do informačního systému o služebním příjmu;
3. nařízení vlády č. 508/2004 Sb., kterým se stanoví vzory hodnotního označení příslušníků bezpečnostních sborů;
4. nařízení vlády č. 104/2005 Sb., kterým se stanoví katalog činností v bezpečnostních sborech,
5. vyhláška č. 433/2004 Sb., kterou se stanoví druh a vzor služebních medailí a důvody pro jejich udělení;
6. vyhláška č. 487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru;
7. vyhláška č. 432/2004 Sb., kterou se stanoví seznam činností zakázaných těhotným příslušnicím, příslušnicím do konce devátého měsíce po porodu a příslušnicím, které kojí.

I

VZNIK SLUŽEBNÍHO POMĚRU

Druhy služebního poměru

Služební poměr příslušníka Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen "hasičský záchranný sbor") je koncipován jako celoživotní povolání. Proto je služební poměr podle § 9 až 11 zákona o služebním poměru rozdělen do dvou etap - služebního poměru na dobu určitou v rozsahu 3 let, a služebního poměru na dobu neurčitou.

V průběhu služebního poměru na dobu určitou si na jedné straně hasičský záchranný sbor ověřuje způsobilost příslušníka k výkonu služby a k přechodu do služebního poměru na dobu neurčitou, a na druhé straně si příslušník ověřuje, zda mu služba v tomto sboru bude vyhovovat. Z uvedeného důvodu se na příslušníka provádí služební hodnocení jednou ročně, na rozdíl od příslušníka ve služebním poměru na dobu neurčitou, u něhož se provádí nejméně jednou za tři roky.

Do služebního poměru na dobu určitou se zařazují všichni nově přijatí příslušníci. Zákon předpokládá kratší zařazení příslušníka ve služebním poměru na dobu určitou, jestliže před přijetím do služebního poměru již byl alespoň po dobu 3 let ve služebním poměru k bezpečnostnímu sboru nebo ve služebním poměru vojáka z povolání. Vzhledem k relativně rychlé ztrátě odbornosti však nesmí od skončení předchozího služebního poměru uplynout více než 5 let.

Za trvání služebního poměru na dobu určitou musí být příslušník, na rozdíl od příslušníka ve služebním poměru na dobu neurčitou, propuštěn z organizačních důvodů nebo z důvodu zániku osvědčení k seznamování se s utajovanými skutečnostmi, jestliže není možné ho převést na jiné služební místo, a také tehdy, pokud se neosvědčí, také na základě závěru služebního hodnocení. Trvá-li služební poměr na dobu určitou, nenáleží příslušníkovi náhrada stravného při studiu a při vyslání na studijní pobyt.

Do služebního poměru na dobu neurčitou se příslušník dostává na základě úspěšného složení služební zkoušky (§ 12 zákona o služebním poměru), která se vykonává před uplynutím doby určité před zkušební komisí. Účelem služební zkoušky je ověřit teoretickou, případně též praktickou způsobilost pro zařazení do služebního poměru na dobu neurčitou.

Stanovuje se také povinnost služebního funkcionáře prodloužit služební poměr na dobu určitou, jestliže příslušníkovi brání ve vykonání zkoušky důležitá překážka. Důležitá překážka není blíže specifikována, proto záleží na posouzení služebního funkcionáře, jakou překážku na základě zjištění objektivního stavu uzná jako důležitou. Může se jednat o neschopnost příslušníka pro nemoc nebo úraz, osobní překážky z rodinných nebo jiných důvodů apod. Prodloužení služebního poměru není nijak časově limitováno. Služební funkcionář jej prodlouží tak, aby příslušník mohl služební zkoušku vykonat do 1 měsíce po odpadnutí překážky.

Příslušník má právo na jedno opakování služební zkoušky před jinou zkušební komisí, jestliže ji napoprvé nevykonal úspěšně. Opakovanou zkoušku lze vykonat nejdříve po uplynutí 2 týdnů od neúspěšné zkoušky a nejpozději před uplynutím doby, na kterou byl příslušník zařazen do služebního poměru na dobu určitou. I v tomto případě dojde k prodloužení služebního poměru na dobu určitou, jestliže ve vykonání opakované zkoušky brání příslušníkovi nějaká důležitá překážka.

Úspěšné složení služební zkoušky je však pouze jednou z podmínek vzniku služebního poměru na dobu neurčitou. Další podmínkou je skutečnost, že podle závěru služebního hodnocení dosahuje příslušník alespoň dobrých výsledků ve výkonu služby. Nesloží-li příslušník služební zkoušku nebo se k ní nedostaví, případně dosahuje podle závěru služebního hodnocení pouze dobrých výsledků s výhradami nebo neuspokojivých výsledků, jeho služební poměr skončí uplynutím doby určité.

Do služebního poměru na dobu neurčitou se při opětovném přijetí do služebního poměru zařadí příslušník, který již byl ve služebním poměru na dobu určitou, a to nejen podle tohoto zákona, ale i podle předchozích právních úprav, nebo byl ve služebním poměru vojáka z povolání. U toho se služební poměr na dobu určitou nevyžaduje, protože vojáci jsou všichni podle zákona č. 221/1999 Sb. ve služebním poměru na dobu určitou. Předpokladem ovšem je, že předchozí služební poměr uvedeného příslušníka nebo vojáka skončil před méně než 5 lety. Také zde zákon předpokládá, že po uplynutí 5 a více let dochází ke ztrátě dosavadní kvalifikace pro službu v bezpečnostním sboru.

Podmínky přijetí do služebního poměru

Pro přijetí do služebního poměru jsou stanovena přísná kritéria. Vyjadřují zájem státu na kvalitním personálním obsazení bezpečnostních sborů. V bezpečnostních sborech by měli vykonávat službu příslušníci kvalifikovaní, duševně, fyzicky a zdravotně způsobilí, a morálně vyspělí. Právě nastavení podmínek pro přijetí má vést k vyloučení takových uchazečů o přijetí, u nichž není dána záruka, že budou uvedenou představu o profilu příslušníka splňovat.

Do služebního poměru může být podle § 13 zákona o služebním poměru přijat státní občan České republiky, který

- a) o přijetí písemně požádá,
- b) je starší 18 let,
- c) je bezúhonný,
- d) splňuje stupeň vzdělání stanovený pro služební místo, na které má být ustanoven,
- e) je zdravotně, osobnostně a fyzicky způsobilý k výkonu služby,
- f) je plně způsobilý k právním úkonům,
- g) je oprávněn seznamovat se s utajovanými skutečnostmi podle zákona č. 48/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, má-li být ustanoven na služební místo, pro které se tato způsobilost vyžaduje,
- h) není členem politické strany nebo politického hnutí,
- i) nevykonává živnostenskou nebo jinou výdělečnou činnost a není členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob, které vykonávají podnikatelskou činnost.

Tak, jako v dosavadní právní úpravě služebního poměru a shodně s úpravou služebního poměru státních zaměstnanců, se požaduje, aby příslušník byl občanem České republiky. Lze si položit otázku, zda v souvislosti se vstupem do Evropské unie by neměl být dán prostor minimálně pro přijímání občanů ostatních členských států unie. Domnívám se, že lpění na požadavku státního občanství je určitým pozůstatkem nedávné minulosti, kdy byly utajovány i ty nejbanálnější informace, a státní občanství mělo být zárukou utajení a také loajality s vládnoucím režimem.

Přestože se služební poměr, na rozdíl od pracovního poměru, zakládá rozhodnutím služebního funkcionáře, je také služební poměr zaměstnaneckým vztahem, který je založen na ústavní zásadě dobrovolnosti jeho vzniku. Žádost občana o přijetí do služebního poměru, která musí mít písemnou formu, je nezbytným předpokladem pro vydání rozhodnutí o přijetí.

Služba v bezpečnostních sborech předpokládá, že do služebního poměru bude přijat pouze příslušník, který je bezúhonný. Za bezúhonného se podle § 14 zákona o služebním poměru nepovažuje občan, který byl

- a) v posledních 10 letech pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin s horní hranicí trestní sazby odnětí svobody nepřevyšující 2 roky,
  - b) v posledních 15 letech pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin s horní hranicí trestní sazby odnětí svobody nepřevyšující 2 roky, avšak nepřevyšující 5 let,
  - c) pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin s horní hranicí trestní sazby odnětí svobody vyšší než 5 let nebo k výjimečnému trestu, nebo
  - d) v posledních 5 letech pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, jestliže jeho jednání, kterým spáchal trestný čin, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka.
- Za bezúhonného se dále nepovažuje ani občan,
- a) jehož trestní stíhání pro úmyslný trestný čin bylo na základě pravomocného rozhodnutí o schválení narovnání zastaveno, a od tohoto rozhodnutí ještě neuplynulo 5 let, je-li jednání, kterým spáchal trestný čin, v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka,
  - b) jehož trestní stíhání pro úmyslný trestný čin bylo pravomocně podmíněně zastaveno, a od uplynutí zkušební doby nebo lhůty, v níž má být rozhodnuto, že se osvědčil, neuplynulo ještě

- 10 let, je-li jednání, kterým spáchal trestný čin, v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka,
- c) který byl v posledních 5 letech pravomocně uznán vinným z přestupku nebo jiného správního deliktu, je-li jednání, kterým spáchal přestupek nebo jiný správní delikt, v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka, nebo
  - d) který vykazuje znaky závislosti na alkoholu či jiných psychotropních látkách nebo činnostech.

Při posuzování bezúhonnosti se nepřihlíží k zahlazení odsouzení ani k udělení amnestie prezidentem republiky.

Podmínky přijetí do služebního poměru se oproti dosavadnímu stavu zpřísňují také tím, že uchazeč musí splňovat stupeň vzdělání požadovaný pro služební hodnost, do níž má být při přijetí jmenován. Výjimka z této zásady se stanovuje jen pro příslušníky zpravodajských služeb, vyžaduje-li to důležitý zájem služby.

Psychická a fyzická náročnost služby v bezpečnostním sboru vyžaduje také stanovení náročných kritérií pro přijetí do služebního poměru v oblasti zdravotní, fyzické a osobnostní způsobilosti uchazeče o přijetí.

Zdravotní způsobilost občana posuzuje zařízení závodní preventivní péče na základě výpisu ze zdravotnické dokumentace registrujícího lékaře, výsledku lékařské prohlídky a dalších potřebných vyšetření. Osobnostní způsobilost občana posuzuje psycholog psychologického pracoviště bezpečnostního sboru. Proti lékařskému posudku o zdravotní způsobilosti i proti závěru psychologa o osobnostní způsobilosti může podat občan opravný prostředek (návrh na přezkoumání) vedoucímu zdravotnického zařízení nebo vedoucímu psychologického pracoviště. Požadavky na tělesnou zdatnost stanoví ředitel bezpečnostního sboru služebním předpisem podle služebního místa, na které má být příslušník při přijetí do služebního poměru ustanoven.

Uchazeč o přijetí do služebního poměru musí být plně způsobilý k právním úkonům. Způsobilost fyzické osoby vlastními právními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti (způsobilost k právním úkonům) vzniká v plném rozsahu zletilostí, tj. dovršením osmnáctého roku. Naopak, nezpůsobilým je uchazeč, kterého soud pro poruchu, jež není jen přechodná, zbavil způsobilosti k právním úkonům.

Vzhledem k tomu, že zákon stanoví omezení některých práv, je podmínkou přijetí také to, že uchazeč není členem politické strany nebo politického hnutí ve smyslu zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích, a jde-li o služební poměr příslušníka zpravodajské služby, ani členem odborové organizace.

Protože zákon zakazuje příslušníkům vykonávat jinou výdělečnou činnost, než je služba podle tohoto zákona, kromě činnosti znalce a tlumočnicka pro soud nebo správní úřad, činnosti v poradních orgánech vlády, vědecké, pedagogické, publicistické, literární nebo umělecké činnosti, činnosti zastupitele, přisedícího u soudu, vedoucího a jiného pracovníka táborů pro děti a mládež a správy vlastního majetku, nesmí ani uchazeč při přijetí vykonávat tyto činnosti. Totéž platí i o členství v řídicích nebo kontrolních orgánech právnických osob, které provozují podnikatelskou činnost.

Podmínky přijetí do služebního poměru musí být splněny současně. Jestliže uchazeč splní všechny podmínky pro přijetí do služebního poměru a volné služební místo není obsazeno jiným uchazečem, musí být do služebního poměru přijat.

Služební poměr nevzniká dvoustranným projevem vůle účastníků (pracovní smlouvou), jako je tomu při vzniku pracovního poměru, ale jednostranným rozhodnutím služebního funkcionáře o přijetí příslušníka do služebního poměru. Rozhodnutí o přijetí musí obsahovat tzv. nezbytné obsahové náležitosti, které stanoví přímo zákon. V rozhodnutí o přijetí musí být obsažen výrok o dni vzniku služebního poměru. Služební poměr vzniká dnem, který je stanoven v rozhodnutí o přijetí do služebního poměru. Zpravidla se určí na první den v kalendářním měsíci, a to i tehdy, případně-li na první den v měsíci jiný než obvyklý den služby. Proto se v rozhodnutí o přijetí stanoví také den skutečného nástupu k výkonu služby, který může být odlišný ode dne vzniku služebního poměru. V rozhodnutí o přijetí se stanoví také druh služebního poměru, do něhož je příslušník přijímán.

Dalším povinným výrokem rozhodnutí o přijetí je výrok o ustanovení na služební místo. Služební funkcionář ustanoví příslušníka zpravidla na služební místo, pro které je stanovena služební hodnost referent nebo vrchní referent. Příslušníka, který již byl ve služebním poměru na dobu neurčitou podle tohoto zákona, lze při přijetí do služebního poměru ustanovit na služební místo, pro které je stanovena služební hodnost, kterou dosáhl již v předchozím služebním poměru. Na služební místo, pro které je stanovena vyšší služební hodnost, než referent nebo vrchní referent, je při přijetí do služebního poměru ustanoven příslušník, jestliže je přijat do služebního poměru na základě výběrového řízení podle § 22 odst. 4. Jedná se o výše uvedený tzv. "boční vstup" do kariérního způsobu obsazování služebních míst.

Podle toho, na jaké služební místo byl příslušník při přijetí ustanoven, rozhodne služební funkcionář o jmenování do služební hodnosti.

Výrok o místě služebního působišťe, jako další obsahová náležitost rozhodnutí o přijetí do služebního poměru, obsahuje určení obce, v níž bude příslušník vykonávat službu.

Rozhodnutí o přijetí do služebního poměru musí obsahovat také výrok o složkách služebního příjmu. Jedná se složky služebního příjmu určené pevnou měsíční výměrou - základní tarif včetně jeho zvýšení, příplatek za vedení, příplatek za službu v zahraničí, zvláštní příplatek a ve výjimečných případech též o osobní příplatek.

Příslušník se ve služebním slibu zavazuje k tomu, že

1. bude nestranným při výkonu služby,
2. bude důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených,
3. nezneužije svého služebního postavení,
4. bude se chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru,
5. bude řádně a svědomitě plnit služební povinnosti,
6. nebude váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život.

Z dikce § 17 odst. 3 věty poslední zákona o služebním poměru vyplývá, že v případě, že se příslušník ke složení slibu nedostaví nebo odmítne složit služební slib anebo jej složí s výhradami, služební poměr mu nevznikne.

Pokud příslušník nenastoupí do služby v den určený rozhodnutím o přijetí, a prokáže závažnou překážku, která mu bránila v nástupu služby, a uvědomí do týdne služebního funkcionáře o této překážce, služební poměr vznikne k tomuto dni, ale výkon služby se bude realizovat až po odpadnutí překážky. Nenastoupí-li příslušník k výkonu služby v den, který je uveden v rozhodnutí o přijetí do služebního poměru, aniž by mu v tom bránila závažná překážka, nebo neuvědomí-li služebního funkcionáře o vzniku této překážky do týdne, ten rozhodnutí o přijetí do služebního poměru zruší. Zde se jedná o jediný případ, kdy podle zákona může služební funkcionář zrušit rozhodnutí, a to i pravomocné, bez podnětu ze strany příslušníka.

Ustanovení na služební místo a jmenování do služební hodnosti při přijetí do služebního poměru

Příslušník, který poprvé vstupuje do služebního poměru, je ve smyslu § 18 zákona o služebním poměru při přijetí vždy, bez ohledu na dosažené vzdělání, ustanoven na služební místo, pro které je stanovena jedna ze dvou nejnižších služebních hodností - referent nebo vrchní referent. Vzhledem k tomu, že výkon některých služebních míst nevyžaduje, aby byla obsazena příslušníkem, který dosáhl úplného středního vzdělání, lze při přijetí do služebního poměru jmenovat příslušníka do služební hodnosti referenta. Pro většinu služebních míst však je stanoven požadavek úplného středního vzdělání. Příslušníci ustanovení při přijetí na tato služební místa budou jmenováni do služební hodnosti vrchního referenta.

Příslušníka, který již byl v minulosti ve služebním poměru na dobu neurčitou, lze při přijetí do služebního poměru ustanovit na služební místo, pro které je stanovena služební hodnost, kterou dosáhl již v předchozím služebním poměru. Z konstrukce ustanovení odstavce 3 je zřejmé, že se může jednat výlučně o příslušníka, který již byl ve služebním poměru podle tohoto zákona, protože předchozí právní úprava služebního poměru neznala pojem služební hodnost. Uvedený příslušník však nemá na ustanovení na služební místo, pro které je stanovena jím dříve dosažená služební hodnost, právní nárok. Služební funkcionář tak může, ale také nemusí učinit. Podstatné bude to, zda má k dispozici volné odpovídající služební místo.

Některá služební místa nebude možno obsadit klasickým postupem příslušníků po kariérním žebříčku. Proto právní úprava umožňuje, aby v případě, že se volné služební místo se zvláštním požadavkem oboru nebo zaměřením vzdělání nepodaří obsadit postupem podle § 20 zákona o služebním poměru nebo na základě výběrového řízení, mohl být na určené služební místo výjimečně ustanoven příslušník, který dosud nebyl ve služebním poměru, ale splňuje podmínky přijetí do služebního poměru. Uvedený postup je samozřejmě smysluplný jedině tehdy, jestliže je obsazováno služební místo, pro něž je stanovena služební hodnost asistent nebo služební hodnost vyšší. Takový příslušník je při přijetí do služebního poměru jmenován do hodnosti odpovídající služebnímu místu, to znamená do vyšší služební hodnosti než je služební hodnost referent nebo vrchní referent. Jedná se o tzv. "boční vstup" do kariérního systému obsazování služebních míst.

II ZMĚNY SLUŽEBNÍHO POMĚRU

Služební místo

Zákon o služebním poměru v § 19 nově vymezuje definici pojmu služební místo. Služební místo vyjadřuje organizační a právní postavení příslušníka v bezpečnostním sboru. Je charakterizováno zejména systemizovanou služební hodností, stupněm vzdělání, oborem nebo zaměřením vzdělání, dalším odborným požadavkem, základním tarifem, náplní služební činnosti, rozsahem oprávnění a povinností příslušníka. Organizační postavení příslušníka vyjadřuje jeho služební zařazení v konkrétní organizační jednotce (útvary) hasičského záchranného sboru. To znamená, že i zařazení příslušníka do jiné organizační jednotky, přestože nedochází ke změně náplně služební činnosti nebo jiných atributů služebního místa, je důvodem pro převedení na jiné služební místo.

Jednotlivá služební místa se od sebe odlišují systemizovanou služební hodností, a tím i základním tarifem, případně také požadovaným stupněm vzdělání. Pro některá služební místa, pro která je stanovena stejná služební hodnost, mohou být požadovány odlišné stupně vzdělání (§ 7 odst. 3 zákona o služebním poměru). Služební místa může také odlišovat rozdílné

stanovený obor nebo zaměření vzdělání. Ten však nemusí být stanoven pro všechna služební místa. Velmi významným rozlišovacím kritériem je náplň služební činnosti, která je úzce spjata i s rozsahem oprávnění a povinností příslušníka, jež z výkonu služebního místa vyplývají.

Pro služební místa se stanoví následující hierarchie služebních hodnot s požadavkem stupně vzdělání

a) referent	střední odborné,
b) vrchní referent	úplné střední, úplné střední odborné,
c) asistent	úplné střední úplné, střední odborné,
d) vrchní asistent	úplné střední, úplné střední odborné,
e) inspektor	úplné střední, úplné střední odborné,
f) vrchní inspektor	úplné střední, úplné střední odborné/ vyšší odborné,
g) komisař	vysokoškolské v bakalářském studijním programu,
h) vrchní komisař	vysokoškolské v bakalářském studijním programu,
i) rada	vysokoškolské v magisterském studijním programu,
j) vrchní rada	vysokoškolské v magisterském studijním programu,
k) vrchní státní rada	vysokoškolské v magisterském studijním programu.

Pro služební místo, na které je příslušník ustanoven, může být stanoven též požadavek oboru nebo zaměření vzdělání. Oborem vzdělání se přitom rozumí ucelená část vzdělání, jíž se dosahuje stupně vzdělání a která poskytuje kvalifikaci pro výkon povolání, nebo studijní obor, který je součástí studijního programu vysoké školy. Zaměřením vzdělání se rozumí vzdělání dosažené v odborném studiu určeném k doplnění odborných vědomostí a dovedností potřebných pro výkon služebních činností nebo v programech celoživotního vzdělávání orientovaných na výkon služby.

Pro výkon některých služebních míst bude nezbytné stanovit také další odborný požadavek, Tím se rozumí požadavek na užší vymezení odborné způsobilosti pro služební místo. Půjde například o požadavek znalosti cizího jazyka, absolvování manažerského kurzu, absolvování odborných kurzů zaměřených do oblasti specializovaných činností (zámků) vykonávaných jednotlivými službami nebo útvary bezpečnostního sboru.

Způsob obsazování služebních míst

Jedním ze stěžejních ustanovení zákona o služebním poměru a základním kamenem, na němž je vybudován kariérní způsob obsazování služebních míst, je právě § 20 zákona o služebním poměru, který upravuje ustanovování příslušníků na služební místa. Toto ustanovení se však netýká příslušníků zpravodajských služeb, kteří jsou ustanovováni na služební místa poněkud odlišným způsobem uvedeným v § 21 zákona o služebním poměru. Z dikce ustanovení § 20 až 24 zákona o služebním poměru vyplývá, že obsazování volného služebního místa zahrnuje, respektive může zahrnovat, čtyři následující fáze.

V první fázi je služební funkcionář povinen obsadit volné služební místo příslušníkem hasičského záchranného sboru, a to z okruhu příslušníků uvedených v § 20 odst. 1 zákona o služebním poměru, ve druhé fázi je služební funkcionář povinen obsadit volné služební místo příslušníkem z jiného bezpečnostního sboru, a to z okruhu příslušníků uvedených v odstavci 2 téhož ustanovení, a ve třetí fázi může obsadit uvedené místo příslušníkem libovolného sboru, a to z okruhu příslušníků uvedených v odstavci 4. Nebyl-li v první nebo druhé fázi k dispozici příslušník, jehož by bylo možno na služební místo ustanovit, a současně ani ve třetí fázi takový příslušník buď k dispozici nebyl, anebo k dispozici byl, ale služební funkcionář se rozhodl ho na služební místo neustanovit, teprve tehdy je možno přistoupit ke čtvrté fázi obsazování

služebního místa, a tou je výběrové řízení z řad příslušníků všech bezpečnostních sborů v nižší služební hodnosti.

Služební funkcionář využívá při obsazování volného služebního místa evidence Ministerstva vnitra o příslušnících zařazených do zálohy pro přechodně nezařazené, kterou ministerstvo vede podle § 3 zákona o služebním poměru. Je však zřejmé, že k tomu, aby služební funkcionář mohl plně dodržet literu zákona a stanovený postup při ustanovování příslušníků na služební místa, musí evidence Ministerstva vnitra obsahovat mnohem více údajů, než stanoví zmíněný § 3. Služební funkcionář musí mít přehled i o dalších příslušnících, kteří k datu obsazování volného služebního místa nejsou ustanoveni na služebním místě, aniž by šlo o příslušníky v záloze o přechodně nezařazené. Jedná se o příslušníky, kteří byli odvoláni z dosavadních funkcí, mají být vyňati ze zálohy nebo požádali o převedení na jiné služební místo. Také příslušníci musí mít možnost nahlédnout do evidence volných služebních míst, aby mohli případně požádat o převedení na volná služební místa.

Služební funkcionář, který obsazuje služební místo, vyčká 14 dnů od doby, kdy zadal volné služební místo do evidence volných služebních míst, aby se do evidence mohli přihlásit příslušníci, kteří žádají o převedení na obsazované služební místo. Poté zahájí řízení o ustanovení na služební místo vyhodnocením informací z evidence osobních údajů o nezařazených příslušnících bezpečnostních sborů.

Jestliže se uvolní služební místo dosud obsazené jiným příslušníkem nebo je v systemizaci služebních míst hasičského záchranného sboru vytvořeno služební místo nové, je služební funkcionář v rámci první fáze povinen přednostně ustanovit na toto volné služební místo příslušníka tohoto sboru, který

- a) dosáhl služební hodnost požadovanou pro obsazované služební místo, splňuje stanovený stupeň vzdělání a současně také obor nebo zaměření vzdělání, jestliže jsou pro služební místo stanoveny, a
  1. byl odvolán z dosavadního služebního místa z důvodu, že
    - jeho dosavadní služební místo bylo v důsledku organizačních změn zrušeno (§ 25 odst. 1 písm. a) zákona o služebním poměru),
    - zanikla platnost jeho osvědčení, je-li osobou určenou ke styku s utajovanými skutečnostmi (§ 25 odst. 1 písm. b) zákona o služebním poměru),
    - to vyžaduje důležitý zájem služby, působí-li jako agent nebo plní úkoly při předstíraném převodu anebo plní úkoly při zvláštní ochraně svědka (§ 25 odst. 2 zákona o služebním poměru),
    - to vyžaduje bezpečnost a ochrana zdraví při výkonu služby těhotné příslušnice, příslušnice do konce devátého měsíce po porodu nebo příslušnice, která kojí, jestliže a nepodaří-li se odstranit rizika spojená s výkonem její služby (§ 25 odst. 3 zákona), a to i tehdy jestliže příslušník před odvoláním vykonával službu v jiném místě služebního působiště;
  2. je zařazen v záloze pro přechodně nezařazené příslušníky po dobu 1 roku nebo dobu kratší (§ 32 zákona o služebním poměru), ale pouze v místě služebního působiště, kde vykonával službu před zařazením do zálohy (§ 34 odst. 2 zákona o služebním poměru),
  3. má být vyňat ze zálohy činné, zálohy pro studující nebo zálohy neplacené (§ 29, 30 a § 33 písm. a) zákona o služebním poměru), do níž byl zařazen z důvodu udělení mateřské nebo rodičovské dovolené, ale pouze v místě služebního působiště, kde vykonával službu před zařazením do zálohy (§ 34 odst. 1 zákona o služebním poměru),
  4. má být vyňat ze zálohy neplacené, do níž byl zařazen z důvodu udělení služebního volna bez poskytnutí služebního příjmu (§ 33 písm. a) zákona o služebním poměru), a to i tehdy, jestliže před zařazením do zálohy vykonával službu v jiném místě služebního působiště (§ 34 odst. 3 zákona o služebním poměru),

b) dosáhl vyšší než pro obsazované služební místo požadovanou služební hodnost, splňuje stanovený stupeň vzdělání a současně také obor nebo zaměření vzdělání, jestliže jsou pro služební místo stanoveny, a

1. má být vyňat ze zálohy neplacené, do níž byl zařazen z důvodu udělení služebního volna bez poskytnutí služebního příjmu (§ 33 písm. a) zákona o služebním poměru) a nelze ho ustanovit na služební místo, pro které je stanovena jím dosažená služební hodnost, a to i tehdy, jestliže před zařazením do zálohy vykonával službu v jiném místě služebního působiště (§ 34 odst. 3 zákona o služebním poměru),
2. je zařazen v záloze pro přechodně nezařazené po dobu delší než 1 rok (§ 34 odst. 2 zákona o služebním poměru).
3. požádal o převedení na jiné služební místo (§ 26 odst. 2 zákona o služebním poměru).

Obsahuje-li evidence více uvedených nezařazených příslušníků hasičského záchranného sboru, služební funkcionář ustanoví na služební místo některého z těchto příslušníků na základě volné úvahy. Přitom zpravidla zohledňuje délku a druh dosavadní praxe, získaný další odborný požadavek, místo dosavadního služebního působiště, místo trvalého pobytu příslušníka apod. Může též přihlédnout k oprávněným zájmům příslušníka.

Neobsahuje-li evidence nezařazené příslušníky hasičského záchranného sboru uvedené výše, je služební funkcionář povinen na služební místo ustanovit příslušníka jiného bezpečnostního sboru, s výjimkou zpravodajské služby, který

a) dosáhl služební hodnost požadovanou pro obsazované služební místo, splňuje stanovený stupeň vzdělání a současně také obor nebo zaměření vzdělání, jestliže jsou pro služební místo stanoveny, a

1. byl odvolán z dosavadního služebního místa z důvodu, že
  - jeho dosavadní služební místo bylo v důsledku organizačních změn zrušeno (§ 25 odst. 1 písm. a) zákona o služebním poměru),
  - zanikla platnost jeho osvědčení, je-li osobou určenou ke styku s utajovanými skutečnostmi (§ 25 odst. 1 písm. b) zákona o služebním poměru),
  - to vyžaduje důležitý zájem služby, působí-li jako agent nebo plní úkoly při předstíraném převodu anebo plní úkoly při zvláštní ochraně svědka (§ 25 odst. 2 zákona o služebním poměru),
  - to vyžaduje bezpečnost a ochrana zdraví při výkonu služby těhotné příslušnice, příslušnice do konce devátého měsíce po porodu nebo příslušnice, která kojí, jestliže a nepodaří-li se odstranit rizika spojená s výkonem její služby (§ 25 odst. 3 zákona o služebním poměru),

a to i tehdy jestliže příslušník před odvoláním vykonával službu v jiném místě služebního působiště;

2. je zařazen v záloze pro přechodně nezařazené příslušníky po dobu 1 roku nebo dobu kratší (§ 32 zákona o služebním poměru), ale pouze v místě služebního působiště, kde vykonával službu před zařazením do zálohy (§ 34 odst. 2 zákona o služebním poměru),

b) dosáhl vyšší než pro obsazované služební místo požadovanou služební hodnost, splňuje stanovený stupeň vzdělání a současně také obor nebo zaměření vzdělání, jestliže jsou pro služební místo stanoveny, a je zařazen v záloze pro přechodně nezařazené po dobu delší než 1 rok (§ 34 odst. 2 zákona o služebním poměru).

Obsahuje-li evidence více uvedených nezařazených příslušníků jiného bezpečnostního sboru, služební funkcionář ustanoví na služební místo některého z těchto příslušníků na základě volné úvahy. Přitom zpravidla zohledňuje délku a druh dosavadní praxe, získaný další odborný požadavek, místo dosavadního služebního působiště, místo trvalého pobytu příslušníka apod. Může též přihlédnout k oprávněným zájmům příslušníka.

Neobsahuje-li evidence nezařazené příslušníky hasičského záchranného sboru, ani jiného bezpečnostního sboru, které je povinen ustanovit na služební místo, je služební funkcionář oprávněn na služební místo ustanovit příslušníka

- a) hasičského záchranného sboru, který splňuje stanovený stupeň vzdělání a současně také obor nebo zaměření vzdělání, jestliže jsou pro služební místo stanoveny, a který
  1. dosáhl služební hodnost požadovanou pro obsazované služební místo, a požádal o převedení na jiné služební místo (§ 25 odst. 4 zákona o služebním poměru),
  2. dosáhl vyšší než pro obsazované služební místo požadovanou služební hodnost, a byl odvolán z dosavadního služebního místa, protože podle závěru služebního hodnocení dosahuje neuspokojivých výsledků ve výkonu služby (§ 26 odst. 4 zákona),
  3. dosáhl služební hodnost o jeden stupeň nižší než je služební hodnost vrchní referent, asistent a vrchní asistent, a požádal o převedení na jiné služební místo (§ 26 odst. 3 a § 22 odst. 1 zákona o služebním poměru),
  4. je při opětovném přijetí do služebního poměru jmenován do požadované služební hodnosti (§ 18 odst. 3 zákona o služebním poměru),
- b) jiného bezpečnostního sboru, s výjimkou zpravodajské služby, který splňuje stanovený stupeň vzdělání a současně také obor nebo zaměření vzdělání, jestliže jsou pro služební místo stanoveny, a který
  1. dosáhl služební hodnost požadovanou pro obsazované služební místo, a požádal o převedení na jiné služební místo (§ 25 odst. 4 zákona o služebním poměru),
  2. dosáhl vyšší než pro obsazované služební místo požadovanou služební hodnost, a
    - byl odvolán z dosavadního služebního místa, protože podle závěru služebního hodnocení dosahuje neuspokojivých výsledků ve výkonu služby (§ 26 odst. 4 zákona o služebním poměru),
    - požádal o převedení na jiné služební místo (§ 26 odst. 2 zákona o služebním poměru),
  3. dosáhl služební hodnost o jeden stupeň nižší než je služební hodnost vrchní referent, asistent a vrchní asistent, a požádal o převedení na jiné služební místo (§ 26 odst. 3 a § 22 odst. 1 zákona o služebním poměru),
- c) zpravodajské služby, který splňuje stanovený stupeň vzdělání a současně také obor nebo zaměření vzdělání, jestliže jsou pro služební místo stanoveny, a který požádal o převedení na jiné služební místo (§ 26 odst. 2 zákona o služebním poměru),
- d) hasičského záchranného sboru nebo jiného bezpečnostního sboru, který splňuje stanovený stupeň vzdělání, anebo nespĺňuje stanovený stupeň vzdělání a je zařazen do služebního poměru na dobu určitou, a který je při ustanovení na služební místo po vynětí ze zálohy neplacené nebo po skončení zproštění výkonu služby jmenován do požadované služební hodnosti (§ 215 odst. 5 zákona),
- e) hasičského záchranného sboru, který byl přijat do služebního poměru a jmenován do služební hodnosti referent nebo vrchní referent.

Obsahuje-li evidence více uvedených nezařazených příslušníků hasičského záchranného sboru, nebo jiného bezpečnostního sboru, služební funkcionář ustanoví na služební místo některého z těchto příslušníků na základě volné úvahy. Přitom zpravidla zohledňuje délku a druh dosavadní praxe, získaný další odborný požadavek, místo dosavadního služebního působiště, místo trvalého pobytu příslušníka apod. Může též přihlídnout k oprávněným zájmům příslušníka.

Není-li při obsazování volného služebního místa k dispozici příslušník, kterého by bylo možno ustanovit na služební místo ve třech fázích uvedených v § 20 zákona o služebním poměru, je na obsazení volného služebního místa obligatorně vyhlášeno výběrové řízení. Výběrové řízení na volné služební místo vyhlašuje generální ředitel hasičského záchranného sboru, pokud tím nepověří jiného podřízeného služebního funkcionáře. Ze zásady povinného obsazování

volných služebních míst výběrovým řízením je stanovena výjimka, která se týká obsazování služebních míst, pro něž je stanovena služební hodnost referent, vrchní referent, asistent a vrchní asistent. Služební funkcionář proto výběrové řízení nevyhlásí nejen tehdy, jestliže uvedená služební místa lze obsadit podle citovaného § 20, ale na základě vlastního uvážení také tehdy, jestliže na takové služební místo má být z jeho rozhodnutí ustanoven příslušník, který má služební hodnost o jeden stupeň nižší, než je služební hodnost vrchní referent, asistent nebo vrchní asistent, požadovaná pro volné služební místo. V této souvislosti je nutno opakovaně upozornit na nedostatek zákona o služebním poměru, který v § 26 odst. 3 nezohlednil možnost služebního postupu bez provedení výběrového řízení

Výběrového řízení se mohou zúčastnit příslušníci všech bezpečnostních sborů, kteří dosáhli služební hodnosti o jeden stupeň nižší, než je služební hodnost stanovená pro obsazované služební místo. Uchazeči musí pro služební místo splňovat následující požadavky:

- a) stanovený stupeň vzdělání,
- b) obor nebo zaměření vzdělání, jestliže jsou pro služební místo stanoveny,
- c) stanovenou dobu trvání služebního poměru a
- d) dosahovat podle závěru služebního hodnocení alespoň velmi dobrých výsledků ve výkonu služby.

Jestliže je obsazováno služební místo, pro které je stanovena nejvýše služební hodnost vrchní komisař, může se výběrového řízení zúčastnit také příslušník ve služebním poměru na dobu neurčitou, který dosáhl vysokoškolského vzdělání, i když dosáhl o dva a více stupňů nižší služební hodnost. I tento uchazeč musí splňovat požadavky stanovené pro volné služební místo, s výjimkou požadavku doby trvání služebního poměru pro služební hodnost. V této souvislosti se užívá pojmu “akcelerovaný postup”.

Obsazuje-li se služební místo, pro které je v systemizaci služebních míst hasičského záchranného sboru vyznačen zvláštní požadavek oboru nebo zaměření vzdělání, může se do výběrového řízení přihlásit i občan, který splňuje podmínky přijetí do služebního poměru, jestliže splňuje stanovené požadavky. Jedná se o již zmíněný “boční vstup” do kariérního systému. Zákon nevymezuje, jakým způsobem může tento příslušník dále postupovat po kariérním žebříčku. Nestanoví pro tento postup žádné omezení, což znamená, že i příslušník, který se dostal do vyšší služební hodnosti díky bočnímu vstupu, se napříště může přihlásit do výběrového řízení na služební místo se služební hodností o stupeň vyšší. V tom je možno spatřovat nedostatek právní úpravy, který by mohl vést ke zneužití bočního vstupu pro budoucí obsazení služebního místa, pro který není v systemizaci služebních míst vyznačen zvláštní požadavek oboru nebo zaměření vzdělání.

Publikačním prostředkem **bezpečnostního sboru může být například sbírka nebo věstník interních aktů řízení (služebních předpisů), v jejíž části se publikují i oznámení ředitele bezpečnostního sboru nebo jiných služebních funkcionářů.** Vhodnost způsobu publikace vyhlášení výběrového řízení musí být posuzována s ohledem na schopnost zajistit informování všech případných uchazečů na výběrovém řízení. Záleží také na tom, jaké služební místo se obsazuje. I tím je totiž dán rozsah nezbytné publikace výběrového řízení.

Služební funkcionář je povinen obsadit služební místo příslušníkem, který se ve výběrovém řízení umístil jako první v pořadí vhodnosti pro obsazované služební místo. V této zásadě lze spatřovat zásadní rozdíl od předchozích právních úprav, které sice umožňovaly vyhlášení výběrového řízení, ale rozhodující slovo měl vždy služební funkcionář, který nebyl závěrem výběrové komise vázán. Jestliže se příslušník přihlásí do výběrového řízení, považuje se to za žádost o převedení na jiné služební místo v jiné služební hodnosti podle § 26 zákona o služebním poměru. Příslušník již nemůže podanou žádost vzít zpět bez souhlasu služebního

funkcionáře.

Komise provádějící výběrové řízení může toto řízení ukončit se závěrem, že žádný z uchazečů není vhodný pro obsazované služební místo. Zákon stanovuje způsob vyhlášení výběrového řízení a rámcově též průběh tohoto řízení.

Převedení na jiné služební místo

Zákon vymezuje obligatorní a fakultativní důvody pro převedení na jiné služební místo. Zásadní změnou oproti stávající právní úpravě je kumulace právních institutů převedení na jinou funkci a přeložení do jiného místa služebního působiště. Vychází se z toho, že směrodatným obsahem změny služebního poměru jak při převedení, tak při přeložení je změna služebního místa (funkce). Tato změna se realizuje buď v místě služebního působiště nebo mimo něj. Zároveň se převedení na jiné služební místo do jiného místa služebního působiště časově neomezuje.

Zákon rozlišuje převedení na jiné služební místo ve stejné služební hodnosti a převedení na jiné služební místo v jiné služební hodnosti. Převedení na jiné služební místo z důvodů uvedených v § 25 zákona o služebním poměru je možné realizovat pouze při zachování služební hodnosti. Služební funkcionář musí obligatorně příslušníka převést na jiné služební místo, jestliže byl odvolán z dosavadního služebního místa, protože

- a) jeho dosavadní služební místo bylo v důsledku organizačních změn zrušeno, nebo
- b) zanikla platnost jeho osvědčení, je-li osobou určenou ke styku s utajovanými skutečnostmi.
- c) to vyžadoval důležitý zájem služby (u příslušníka, který působil jako agent nebo plnil úkoly při předstíraném převodu anebo při zvláštní ochraně svědka).

Služební funkcionář musí obligatorně převést na jiné služební místo také těhotnou příslušnici, příslušnici do konce devátého měsíce po porodu nebo příslušnici, která kojí, jestliže byla odvolána z dosavadního služebního místa, protože to vyžadovala bezpečnost a ochrana zdraví při výkonu služby.

Služební funkcionář může příslušníka fakultativně převést na jiné služební místo, jestliže o to příslušník požádá. Příslušník může být převeden i na služební místo v jiném místě služebního působiště. Může být také převeden na služební místo v jiném bezpečnostním sboru.

Zálohy

Zákon o služebním poměru v § 28 upravuje tyto druhy záloh:

- a) činnou,
- b) pro studující,
- c) zvláštní,
- d) pro přechodně nezařazené, nebo
- e) neplacenou.

Účelem zakotvení záloh je zabezpečení takového organizačního opatření, které umožňuje zachovat služební poměr příslušníka, který ze zákonem vymezených důvodů nevykonává službu na služebním místě stanoveném systemizací služebních míst bezpečnostního sboru. Příslušník, který má být zařazen do zálohy, je odvolán z dosavadního služebního místa. Po dobu zařazení v záloze mu zůstává dosažená služební hodnost.

Příslušníkovi zařazenému do zálohy činné a zálohy pro studující je možno určit jiné místo služebního působiště, než to, v němž vykonával službu po dobu ustanovení na služební místo.

Činná záloha podle § 29 zákona o služebním poměru je určena pro výkon služby v mimořádných případech. Příslušník, který je vyslán k výkonu služby k jiné organizační složce státu, právnické nebo fyzické osobě, je vlastně ve dvou různých zaměstnaneckých vztazích, při nichž v jedné době plní úkoly obou zaměstnavatelských "subjektů". Podstatné však je, že při výkonu jiné práce koná současně službu pro hasičský záchranný sbor. Příslušníci mohou být vysíláni například do organizačních složek státu, kde plní úkoly související s úkoly bezpečnostního sboru. Příslušník, který je zařazen do zálohy činné a je vyslán k výkonu služby k jiné organizační složce státu, právnické nebo fyzické osobě, má nárok na služební příjem ve výši odpovídající průměrnému služebnímu příjmu, jestliže mu není poskytována odměna za vykonanou práci uvedenými subjekty. Je-li tato odměna nižší než služební příjem podle věty první, má příslušník nárok na doplatek služebního příjmu.

V posledních letech, v nichž se Česká republika aktivně zapojila do mezinárodní spolupráce v oblasti zabezpečované bezpečnostními sbory, ať už pod hlavičkou Organizace spojených národů, Evropské unie nebo dalších mezinárodních organizací, jsou příslušníci vysíláni k výkonu služby do zahraničí k plnění úkolů vyplývajících z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. Je nezbytné rozlišovat toto vyslání od ostatních způsobů plnění služebních úkolů v zahraničí. Vyslání k výkonu služby v zahraničí, které vyžaduje zařazení do činné zálohy, má dlouhodobý charakter a není bezprostředně spojeno s plněním úkolů hasičského záchranného sboru, jehož působnost je vnitrostátní. Jiná je situace v případě, že příslušník plní přímo úkoly hasičského záchranného sboru na území jiného státu. Tento příslušník je vyslán na zahraniční služební cestu.

Zákon také upravuje právní postavení příslušníků vyslaných k výkonu služby v zahraničí. Podmínky výkonu služby vždy neumožňují aplikaci vnitrostátního zákona o služebním poměru. Proto se na příslušníky v záloze činné, kteří jsou vysláni k výkonu služby do zahraničí, vztahují ustanovení tohoto zákona jen tehdy, jestliže mezinárodní smlouvy, které upravují podmínky výkonu služby příslušníků, nestanoví jinak.

Příslušník, kterému bylo na jeho žádost uděleno služební volno na celou dobu trvání denního studia na střední škole, vyšší odborné škole nebo vysoké škole, které je nezbytné pro výkon služby, se podle § 30 zákona o služebním poměru zařadí do zálohy pro studující, jestliže studium je delší než 12 měsíců. Po dobu zařazení v tomto druhu zálohy příslušník nevykonává službu, ale plní výlučně povinnosti vyplývající ze studia. Příslušník, který je zařazen do zálohy pro studující, má podle § 124 odst. 2 zákona o služebním poměru nárok na služební příjem ve výši odpovídající 80 % průměrného služebního příjmu.

Záloha zvláštní uvedená v § 31 zákona o služebním poměru má obdobnou povahu jako záloha činná. Je určena výhradně pro příslušníky zpravodajských služeb.

Záloha pro příslušníky přechodně nezařazené zakotvená, v § 32 zákona o služebním poměru, je nástrojem k zachování služebního poměru příslušníků ve služebním poměru na dobu neurčitou, které z důvodu absence odpovídajícího volného služebního místa, není možno ustanovit bezprostředně poté, kdy byli odvoláni z dosavadního služebního místa nebo byli vyjmuti z některého druhu záloh. Po dobu zařazení v tomto druhu zálohy příslušník nevykonává službu. Jedná se o zvláštní druh překážky na straně bezpečnostního sboru. Přesto má příslušník podle § 124 odst. 2 zákona o služebním poměru nárok na služební příjem ve výši odpovídající 80 % průměrného služebního příjmu.

V záloze pro přechodně nezařazené budou příslušníci zařazeni až do doby než se nějaké odpovídající služební místo uvolní. Nepodaří-li se je do 1 roku od zařazení do zálohy ustanovit

na služební místo, pro které je stanovena stejná služební hodnost, lze je ustanovit na služební místo, pro které je stanovena služební hodnost o 1 stupeň nižší, než je stanovena pro služební místo, které zastávali před zařazením do zálohy.

Do zálohy neplacené se zařadí příslušnice nebo příslušník, jimž je udělena mateřská nebo rodičovská dovolená. Služební funkcionář vydá rozhodnutí o zařazení do neplacené zálohy již ke dni, v němž byla tato dovolená udělena, a to na dobu, po kterou příslušník nebo příslušnice žádá o mateřskou nebo rodičovskou dovolenou. Do zálohy neplacené se zařadí příslušník, jemuž bylo uděleno služební volno bez poskytnutí služebního příjmu na dobu delší než 1 měsíc.

Také v tomto případě se do neplacené zálohy zařadí na dobu udělení služebního volna. Jak je zřejmé ze samotného názvu tohoto druhu zálohy, příslušníkovi nenáleží po dobu zařazení v záloze služební příjem.

Jestliže pominou důvody, pro něž byl příslušník zařazen do zálohy, musí být ustanoven na služební místo. Ve většině případů se jedná o služební místo, pro které je stanovena stejná služební hodnost jako pro služební místo, na něž byl ustanoven před zařazením do této zálohy. Taková garance však není dána ve všech případech. Platí to bezvýjimečně pro příslušníky vyňaté ze zálohy činné, pro studující a zvláštní. Stejně se postupuje tehdy, jestliže je ze zálohy neplacené vyňata příslušnice nebo příslušník, kteří byli v záloze zařazení z důvodu udělení mateřské nebo rodičovské dovolené.

Příslušník vyňatý ze zálohy činné, zálohy pro studující, zálohy zvláštní nebo zálohy neplacené, může být, v případě, že ho k datu vynětí nelze ustanovit na jiné služební místo, zařazen do zálohy pro přechodně nezařazené.

Příslušník, který má být vyňat ze zálohy pro přechodně nezařazené, nemá takovou právní jistotu, jako výše uvedení příslušníci. V zásadě i pro něho platí, že po vynětí musí být ustanoven na služební místo, pro které je stanovena stejná služební hodnost jako pro služební místo, na něž byl ustanoven před zařazením do zálohy, ale doba platnosti této zásady je omezena. Nepodaří-li se uvedeného příslušníka do 1 roku od zařazení do zálohy ustanovit na služební místo, pro které je stanovena stejná služební hodnost, lze jej podle § 34 odst. 2 zákona o služebním poměru ustanovit na služební místo, pro které je stanovena služební hodnost o 1 stupeň nižší, než je stanovena pro služební místo, které zastával před zařazením do zálohy.

Nejmenší právní jistotu má příslušník, který byl zařazen do neplacené zálohy z důvodu udělení služebního volna bez poskytnutí služebního příjmu na dobu delší než 1 měsíc. Ten může být, nelze-li jej ustanovit na služební místo, pro které je stanovena stejná služební hodnost jako pro služební místo, na něž byl ustanoven před zařazením do zálohy, ustanoven po vynětí ze zálohy neplacené i na služební místo, pro které je stanovena nižší služební hodnost. Přitom není stanoveno, o kolik stupňů může tato služební hodnost být nižší.

Jmenování do jiné služební hodnosti

Jmenování do vyšší služební hodnosti připadá do úvahy tehdy, jestliže je příslušník ustanoven na služební místo, pro které je tato vyšší služební hodnost stanovena. Jsou to případy, kdy je příslušník bez výběrového řízení podle § 22 odst. 1 zákona o služebním poměru ustanoven na služební místo, pro které je stanovena služební hodnost vrchní referent, asistent a vrchní asistent, nebo případy, kdy je na základě výběrového řízení ustanoven na služební místo, pro které je stanovena vyšší služební hodnost. Do vyšší služební hodnosti je příslušník jmenován také tehdy, zastupuje-li na jiném služebním místě. Jde však o jmenování přechodného

charakteru, protože se mu služební hodnost podle § 39 odst. 2 písm. b) zákona o služebním poměru na dobu zastupování pouze propůjčuje.

Jestliže je příslušník ustanoven na služební místo, pro které je stanovena nižší služební hodnost, je jmenován do této nižší služební hodnosti. Jedná se o případy, kdy příslušník o převedení na takové služební místo sám požádal, byl převeden proto, že podle závěru služebního hodnocení dosahuje neuspokojivých výsledků ve výkonu služby, byl ustanoven na služební místo po vynětí ze zálohy pro přechodně nezařazené, v níž byl zařazen déle než jeden rok, anebo byl ustanoven na služební místo po vynětí z neplacené zálohy, v níž byl zařazen proto, že mu bylo uděleno služební volno bez poskytnutí služebního příjmu na dobu delší než 1 měsíc.

Převelení

Institut převelení v dosavadní právní úpravě služebního poměru obsažen nebyl, což praxe pocítovala jako nedostatek. Převelení příslušníka z důvodu důležitého zájmu služby lze podle § 36 zákona o služebním poměru realizovat dvěma způsoby. V prvním případě příslušník i nadále plní úkoly stejného charakteru, jaké vykonává na služebním místě, ale plní je v jiném kolektivu než v organizační části hasičského záchranného sboru, kde je služební místo systemizováno. Zejména v praxi policie, ale i jiných bezpečnostních sborů jsou zřizovány služební skupiny příslušníků určené k plnění mimořádného úkolu (někdy označované jako tzv. “pracovní týmy”). Členy těchto skupin jsou příslušníci z různých organizačních částí jednoho nebo více sborů, kteří pro přechodnou dobu, díky své odbornosti získané na služebním místě, plní úkoly ve prospěch vyřešení mimořádného jednorázového úkolu. Doba, po kterou může být příslušník převelen z tohoto důvodu, není nijak omezena.

Druhý případ, kdy může být příslušník převelen, je odůvodněn přechodnou potřebou hasičského záchranného sboru koncentrovat zvýšený počet příslušníků na splnění úkolů vyplývajících například z jednorázového nárůstu některých úkolů plněných bezpečnostním sborem nebo nutností zvládnout mimořádné situace v působnosti sboru. Příslušník po dobu převelení nevykonává služební činnosti, které jsou na něm jinak požadovány při výkonu služebního místa, na němž je ustanoven, ale vykonává činnosti stanovené vedoucím příslušníkem.

Právě skutečnost, že příslušník je povinen vykonávat služební činnosti, které nevyplývají ze zastávaného služebního místa, je doba jejich výkonu časově omezena. Příslušník může být v těchto případech převelen nejdéle na dobu 60 dnů, které jsou jeho obvyklými dny služby, a to v průběhu jednoho kalendářního roku. Časové omezení je však prolomeno tehdy, jde-li o plnění úkolů vyplývajících z krizové situace ve smyslu § 2 písm. b) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).

Převelení příslušníka není omezeno ani místem, které je místem jeho služebního působení. Příslušník může být převelen podle potřeb hasičského záchranného sboru i do jiného místa. V takovém případě mu náleží náhrada cestovních výdajů jako při služební cestě podle § 137 zákona o služebním poměru. Z povahy důvodů, které vedou k převelení příslušníka, se dovozuje také nezbytnost stanovení podřízenosti jinému vedoucímu příslušníkovi v době převelení. O tom, že se dočasně změní podřízenost příslušníka, rozhoduje služební funkcionář.

Služební cesta

K vyslání na služební cestu podle § 37 zákona o služebním poměru není třeba souhlasu příslušníka. Příslušník je povinen nařízenou služební cestu absolvovat. Účelem služební cesty je plnění služebních úkolů mimo místo služebního působení příslušníka. Příslušník vyslaný na

služební cestu plní úkoly, vyplývající ze zastávaného služebního místa. Doba vyslání na služební cestu není zákonem omezena. Z povahy věci je však zřejmé, že se vždy jedná o dobu nezbytně nutnou ke splnění konkrétního služebního úkolu.

Příslušník vyslaný na služební cestu plní úkoly, které mu uložil jeho nadřízený vedoucí příslušník. Jestliže to vyžaduje povaha plněného úkolu, může služební funkcionář rozhodnout, že po dobu služební cesty bude příslušník podřízen při plnění služebních úkolů jinému vedoucímu příslušníkovi. Při vyslání na služební cestu má příslušník nárok na náhradu cestovních výdajů podle § 137 zákona o služebním poměru.

Studijní pobyt

Účelem studijního pobytu podle § 38 zákona o služebním poměru je získávání praktických a teoretických znalostí, dovedností a zkušeností které příslušník využije na služebním místě, které vykonává nebo pro které je připravován. Zákon o služebním poměru poskytuje příkladný výčet forem, jimiž může být studijní pobyt realizován. Tím, že na školení, do kurzu nebo na odbornou stáž vysílá služební funkcionář, a studijní pobyt se tudíž považuje za výkon služby, se uvedené formy odlišují studia ve škole nebo v kursu, které mu nebylo nařizováno služebním funkcionářem, na něž se poskytuje služební volno k získání dalšího odborného požadavku § 72 zákona o služebním poměru.

Pokud příslušník při studijním pobytu plní v souvislosti se získáváním praktických dovedností nějaké konkrétní služební úkoly, může služební funkcionář rozhodnout, že po dobu studijního pobytu bude příslušník podřízen při plnění služebních úkolů jinému vedoucímu příslušníkovi. Také při vyslání na studijní pobyt má příslušník nárok na náhradu cestovních výdajů podle § 137 zákona o služebním poměru.

Zastupování na jiném služebním místě

Institut zastupování na jiném služebním místě, jak ho zakotvuje § 39 zákona o služebním poměru, se poněkud liší od obdobného institutu zastupování ve funkci, obsazeného v minulé právní úpravě služebního poměru, a to zejména účelem, pro který je zřízen. Pověřit zastupování lze příslušníka ve dvou případech. Prvním důvodem, který vyvolává potřebu zastupování, je dlouhodobá nepřítomnost příslušníka, který je na služebním místě ustanoven. Příčiny dlouhodobé nepřítomnosti zastupovaného příslušníka mohou být různé. Jedná se například o déletrvající neschopnost ke službě, udělení služebního volna při studiu, vyslání na studijní pobyt, atd.

Druhým důvodem, v důsledku něhož může vzniknout potřeba zastupování na služebním místě, je překlenutí doby, po kterou trvá výběrové řízení na obsazení volného služebního místa a zajištění plnění úkolů z tohoto místa vyplývajících. Výběrové řízení je vyhlášeno na služební místo nově zřízené nebo na služební místo, z něhož byl odvolán jiný příslušník, který ho dosud vykonával, za předpokladu, že na něho nebylo možno příslušníka ustanovit podle § 20 zákona o služebním poměru. Jestliže tedy příslušník v prvním případě zastupuje na služebním místě, které je obsazené, ve druhém případě zastupuje na služebním místě, které je volné a současně probíhá proces směřující k jeho obsazení.

Aby nedocházelo k pochybnostem o právním postavení příslušníka, který je pověřen zastupováním na jiném služebním místě, upravuje se režim zastupování v tom smyslu, že je vysloven zákaz výkonu dosavadních služebních úkolů, které vyplývají ze služebního místa, na němž příslušník zůstává po dobu zastupování ustanoven.

Pověřit příslušníka zastupováním lze výlučně na jiném služebním místě, pro které je stanovena vyšší služební hodnost. Po dobu zastupování má proto příslušník nárok na propůjčení odpovídající služební hodnosti. Pověření zastupováním na jiném služebním místě lze realizovat jak v místě služebního působiště zastupujícího příslušníka, tak i v jiném místě.

Zproštění výkonu služby

I v nové právní úpravě zůstává zachován institut zproštění výkonu služby (§ 40 zákona o služebním poměru), který slouží k ochraně zájmů hasičského záchranného sboru, ale i zájmů občanů v případě, že je příslušník podezřelý ze spáchání protiprávního jednání. Na rozdíl od předchozí právní úpravy je při splnění zákonem stanovených hmotně právních podmínek zproštění výkonu služby obligatorní. Služební funkcionář je povinen zproštění realizovat. Podmínkou pro zproštění výkonu služby je

1. důvodné podezření, že příslušník spáchal
  - a) trestný čin,
  - b) kázeňský přestupek nebo
  - c) jednání, které má znaky přestupku nebo jiného správního deliktu,
2. ponechání příslušníka ve výkonu služby ohrožovalo
  - a) důležitý zájem služby, nebo
  - b) průběh prošetřování jeho jednání.

Podezření z protiprávního jednání musí být důvodné. Nemůže se tudíž jednat o pouhou subjektivní domněnku služebního funkcionáře, který je oprávněn o zproštění rozhodnout, ale o protiprávní jednání musí svědčit určité indicie. Přitom není rozhodující, jaká informace nebo jaké konkrétní důkazy ke vzniku podezření vedly. Služební funkcionář se o jednání příslušníka, které vykazuje znaky protiprávního činu, může dovědět z vlastní kontrolní činnosti, hlášení svých podřízených, ze sdělení jiných orgánů, apod.

Druhá hmotně právní podmínka pro rozhodnutí o zproštění spočívá v tom, že se má předejít ohrožení důležitého zájmu služby. Za důležitý zájem služby se, ve smyslu § 201 odst. 1 zákona o služebním poměru, považuje zájem hasičského záchranného sboru na včasném a kvalitním plnění svěřených úkolů. V konkrétním případě se může jednat o široký okruh skutečností, které v daných souvislostech mohou ztěžovat výkon služby, narušovat kázeň ostatních příslušníků, ale také ohrožovat důvěru občanů v hasičský záchranný sbor. V některých případech by ponechání příslušníka ve výkonu služby umožnilo příslušníkovi pokračovat v trestné činnosti, ovlivňovat svědky nebo odstraňovat důkazy o jeho jednání, a tím ohrožovat průběh prošetřování jeho činu.

Po dobu zproštění, po kterou je příslušník podezřelý z protiprávního jednání, se pozastaví jeho práva (oprávnění) a povinnosti, které pro něj vyplývají z právních a ostatních předpisů upravujících činnost hasičského záchranného sboru a jeho příslušníků (například zákon č. 238/2000 Sb., Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů).

Vzhledem k negativním zkušenostem s doručováním rozhodnutí a dalších písemností příslušníkům zproštěným výkonu služby, bylo zakotveno oprávnění služebního funkcionáře nařídít příslušníkovi zproštěnému výkonu služby dosažitelnost v místě trvalého pobytu nebo na jiném místě, které stanoví na žádost příslušníka, a to v rozsahu, jenž je nezbytný pro stanovení nástupu k výkonu služby. Nařízení dosažitelnosti zproštěného příslušníka nesmí být zaměňováno za omezení místa, kde se příslušník zproštěný výkonu služby může po dobu zproštění pohybovat.

Zproštění výkonu služby se zpravidla ukončí tehdy, jestliže odpadne některá z hmotně právních podmínek, které vedly ke zproštění, například bylo-li o trestném činu pravomocně rozhodnuto nebo již není ohrožen důležitý zájem služby. Jestliže však v souvislosti se spácháním trestného činu, kázeňského přestupku, anebo s jednáním, které má znaky přestupku nebo jiného správního deliktu, je dán důvod k propuštění příslušníka ze služebního poměru z důvodu, že příslušník

- a) byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně,
  - b) byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný z nedbalosti a jednání, kterým trestný čin spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka,
  - c) bylo v řízení o úmyslném trestném činu pravomocně rozhodnuto o podmíněném zastavení jeho trestního stíhání nebo bylo pravomocně schváleno narovnání a jednání, kterým trestný čin spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka,
  - d) porušil služební slib tím, že se dopustil zavrženíhodného jednání, které má znaky trestného činu a je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru,
- trvá jeho zproštění výkonu služby až do skončení služebního poměru. Jinak řečeno, zproštění trvá, i když se podezření ze spáchání trestného činu nebo jiného protiprávního jednání prokázalo.

Příslušník, který je zproštěn výkonu služby, má podle § 124 odst. 6 zákona o služebním poměru nárok na služební příjem ve výši 50 % služebního příjmu odpovídajícího průměrnému služebnímu příjmu. To neplatí, byl-li příslušník vzat do vazby. Jestliže se v řízení o kázeňském přestupku, o jednání, které má znaky přestupku nebo jiného správního deliktu, anebo o trestném činu neprokáže vina příslušníka, doplatí se mu část služebního příjmu, o níž mu byl služební příjem zkrácen.

III SKONČENÍ SLUŽEBNÍHO POMĚRU

Způsoby skončení služebního poměru

Služební poměr příslušníka podle § 41 zákona o služebním poměru skončí

- a) uplynutím doby určité,
- b) propuštěním,
- c) úmrtím nebo prohlášením za mrtvého,
- d) dnem 31. prosince kalendářního roku, v němž příslušník dovršil věku 65 let.

Způsoby skončení uvedené v písm. a), c) a d) jsou založeny na objektivních právních skutečnostech (právních událostech). Propuštění ze služebního poměru je způsob skončení služebního poměru založený ne rozhodnutí služebního funkcionáře.

Uplynutím doby určité skončí služební poměr v trvání 3 let, do něhož se zařazuje příslušník při prvním přijetí do služebního poměru, jestliže nevykonal služební zkoušku nebo ji nevykonal úspěšně. Uplynutím doby skončí také služební poměr příslušníka, který byl ke dni účinnosti zákona ustanoven na služební místo, pro které nesplňuje stanovený stupeň vzdělání, a v době stanovené v § 215 odst. 8 zákona o služebním poměru si nedoplnil stanovené vzdělání nebo nebyl převeden na služební místo, pro které splňuje stupeň vzdělání a obor nebo zaměření vzdělání.

Služební poměr končí také dnem, kdy došlo k úmrtí příslušníka. Stejně účinky jako úmrtí příslušníka má i rozsudek soudu vydaný v řízení o prohlášení za mrtvého podle § 195 a následujících občanského soudního řádu. V rozsudku uvede den, který platí za den smrti

nezvěstného, popřípadě den, který nezvěstný nepřežil. Zánik a přechod nároků po smrti příslušníka je řešen v § 212 zákona o služebním poměru.

Novým způsobem skončení služebního poměru je skončení na základě dosažení věku. Příslušníkovi, který v průběhu kalendářního roku dovršil věku 65 let, skončí přímo ze zákona (ex lege) služební poměr ke dni 31. prosince daného kalendářního roku.

Propuštění ze služebního poměru

Důvody propuštění ze služebního poměru uvedené v ustanovení § 42 zákona o služebním poměru mají obligatorní charakter. Služební funkcionář musí příslušníka propustit, jsou-li splněny podmínky pro propuštění, tedy je-li dán důvod propuštění.

Příslušník musí být ze služebního poměru propuštěn, jestliže

- a) byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně,
- b) byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný z nedbalosti a jednání, kterým trestný čin spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka,
- c) bylo v řízení o úmyslném trestném činu pravomocně rozhodnuto o podmíněném zastavení jeho trestního stíhání (§ 307 trestního řádu) nebo bylo pravomocně schváleno narovnání (§ 309 trestního řádu) a jednání, kterým trestný čin spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka,
- d) porušil služební slib tím, že se dopustil zavrženíhodného jednání, které má znaky trestného činu a je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru,
- e) mu byl uložen kázeňský trest odnětí služební hodnosti,
- f) porušil omezení stanovená v § 47 nebo § 48 zákona o služebním poměru,
- g) pozbyl státní občanství České republiky,
- h) podle lékařského posudku zdravotnického zařízení dlouhodobě pozbyl zdravotní způsobilost k výkonu služby, s výjimkou zdravotních důvodů souvisejících s těhotenstvím,
- i) mu bylo odňato osvědčení o tělesné zdatnosti nebo o odborné způsobilosti stanovené v § 72 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně,
- j) podle posudku psychologa bezpečnostního sboru pozbyl osobnostní způsobilost k výkonu služby,
- k) byla jeho způsobilost k právním úkonům omezena nebo byl této způsobilosti zbaven,
- l) uplynula doba uvedená v § 32 odst. 2 zákona o služebním poměru a důvod pro zařazení do zálohy pro přechodně nezařazené nepominul, nebo
- m) požádal o propuštění.

Propuštěn musí být příslušník, jestliže byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně. Trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem, nebo věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobilý, byl s tím srozuměn. Služební funkcionář může rozhodnutí doručit příslušníkovi pouze za předpokladu, že se hodnověrným způsobem dozví, že rozsudek, kterým byl příslušník uznán vinným ze spáchání trestného činu, nabyl právní moci. Služební poměr v tomto případě skončí dnem doručení rozhodnutí o propuštění.

Propuštěn musí být také příslušník, který byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, ale jen tehdy, že jednání, kterým trestný čin spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka. Služební poměr v tomto případě skončí také dnem doručení rozhodnutí o propuštění. Trestný čin je spáchán z nedbalosti, jestliže pachatel věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí, nebo

nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl.

Poněkud problematická je dikce vyvolávající otázku, jakým jednáním je jednání, které je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka. Jedná se v podstatě o takový trestný čin, který, byť je trestným činem nedbalostním, je obecně chápán jako trestný čin, který vylučuje setrvání příslušníka ve služebním poměru s ohledem na zachování nezbytné důvěryhodnosti hasičského záchranného sboru a jeho příslušníků.

Propouštěcí důvod uvedený pod písmenem c) reaguje na případy, kdy nedošlo k odsouzení příslušníka za trestný čin, ale v řízení o úmyslném trestném činu bylo pravomocně rozhodnuto o podmíněném zastavení jeho trestního stíhání nebo bylo pravomocně schváleno narovnání a jednání, kterým trestný čin spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka. Služební poměr v tomto případě skončí dnem doručení rozhodnutí o propuštění.

Velmi kontroverzním je propouštění důvod spočívající v porušení služební slibu příslušníkem tím, že se dopustil zavrženíhodného jednání, které má znaky trestného činu a je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební poměr v tomto případě skončí dnem doručení rozhodnutí o propuštění.

Propuštěn musí být také příslušník, kterému byl uložen kázeňský trest odnětí služební hodnosti. Kázeňský trest odnětí služební hodnosti se podle § 186 odst. 7 zákona o služebním poměru ukládá za kázeňský přestupek se zvlášť škodlivým následkem, za porušení povinnosti vyplývající z omezení práv příslušníka, za jednání, kterým příslušník porušil služební slib, za opakované spáchání kázeňského přestupku se škodlivým následkem, jestliže předcházející uložení kázeňských trestů nevedlo v období 3 let k obnovení služební kázně příslušníka, za jednání, které má znaky přestupku a je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka, anebo za opakované dosahování neuspokojivých výsledků ve výkonu služby uvedené v závěru služební hodnocení. Služební poměr v tomto případě skončí dnem doručení rozhodnutí o propuštění.

Z uvedeného si lze povšimnout, že některé propouštěcí důvody se v právní úpravě propuštění objevují opakovaně. Porušení slibu je nejen samostatným důvodem propuštění uvedeným pod písmenem d), ale také důvodem pro uložení kázeňského trestu odnětí služební hodnosti, a tím současně k propuštění podle písmene e). Přitom pro odnětí hodnosti není nutno, aby porušení slibu bylo spácháno oním zavrženíhodným jednáním. Právní jistota příslušníka o setrvání ve služebním poměru se prakticky libovolným výkladem služební slibu ještě významněji oslabuje.

Opakovaným důvodem pro propuštění je i důvod vyjádřený v písmenu f), podle něhož bude propuštěn příslušník, který porušil omezení stanovená v § 47 nebo § 48 zákona a služebním poměru. Služební poměr v tomto případě skončí dnem doručení rozhodnutí o propuštění. Opakovaným důvodem je proto, že za porušení povinnosti vyplývající z omezení práv příslušníka může být uložen kázeňský trest odnětí služební hodnosti.

Dalším důvodem propuštění je skutečnost, že příslušník pozbyl státní občanství České republiky. Státního občanství pozbývá občan prohlášením nebo nabytím cizího státního občanství, pokud tak stanoví zákon č. 40/1993 Sb., o nabytí a pozbytí státního občanství. Služební poměr v tomto případě skončí dnem doručení rozhodnutí o propuštění.

Propuštěn musí být také příslušník, který podle lékařského posudku zdravotnického zařízení dlouhodobě pozbyl zdravotní způsobilost k výkonu služby. Poněkud nadbytečně se

v ustanovení písmene h) výslovně vylučuje možnost propustit příslušnici ze zdravotních důvodů souvisejících s těhotenstvím. V praxi k takovému postupu služebního funkcionáře, ale zejména zdravotnického zařízení, nikdy nemůže dojít. Jednalo by se o porušení antidiskriminačních ustanovení uvedených v § 77 zákona o služebním poměru. Služební poměr v tomto případě skončí dnem doručení rozhodnutí o propuštění.

K propuštění příslušníka dojde podle písmene i) též tehdy, jestliže mu bylo odňato osvědčení o tělesné zdatnosti. Zde je však dán rozpor tohoto ustanovení s ustanoveními § 15 odst. 4 a § 79 odst. 4 zákona o služebním poměru, které fyzickou způsobilost váží ke konkrétnímu služebnímu místu, a nikoli k výkonu služby v bezpečnostním sboru vůbec. Za fyzicky způsobilého se totiž podle citovaných ustanovení považuje příslušník, který vyhovuje požadavkům na tělesnou zdatnost stanoveným ředitelem bezpečnostního sboru pro výkon služby na služebním místě, na které má být příslušník ustanoven.

Ve výše zmíněném ustanovení písmene i) je obsažen ještě jeden propouštěcí důvod. Propuštění příslušníka z důvodu odnětí osvědčení o odborné způsobilosti se však dotýká pouze příslušníků hasičského záchranného sboru. Ti mohou své funkce vykonávat jen s požadovanou odbornou způsobilostí. Služební poměr v tomto případě skončí dnem doručení rozhodnutí o propuštění.

Služební funkcionář musí propustit též příslušníka, který podle posudku psychologa bezpečnostního sboru pozbyl osobnostní způsobilost k výkonu služby.

Další trvání služebního poměru příslušníka je nemožné také tehdy, pokud byla jeho způsobilost k právním úkonům omezena nebo byl této způsobilosti zbaven. Omezení, popřípadě zbavení způsobilosti příslušníka k právním úkonům, upravuje ustanovení § 10 občanského zákoníku. Soud omezí způsobilost příslušníka k právním úkonům, jestliže pro duševní poruchu, která není jen přechodná, anebo pro nadměrné požívání alkoholických nápojů nebo omamných prostředků či jedů je schopen činit jen některé právní úkony. Soud zbaví příslušníka způsobilosti, jestliže pro duševní poruchu, která není jen přechodná, není vůbec schopen činit právní úkony. Služební poměr v tomto případě skončí dnem doručení rozhodnutí o propuštění.

Příslušník musí být propuštěn ze služebního poměru také v případě, že uplynuly tři měsíce od zařazení do zálohy pro přechodně nezařazené, jedná-li se o příslušníka, který byl do této zálohy zařazen proto, že byl odvolán ze služebního místa, neboť podle závěru služebního hodnocení dosahoval neuspokojivých výsledků ve výkonu služby. Příčina zakotvení tohoto důvodu propuštění spočívá v nesystémovém ustanovení § 26 odst. 4 zákona o služebním poměru, který narušuje kariérní způsob obsazování služebních míst. Aby se kompenzovaly důsledky pozměňovacího návrhu prosazeného v Poslanecké sněmovně, který právně umožňuje i zpětný chod po kariérním žebříčku, který je fakticky nerealizovatelný, musel být doplněn nový důvod propuštění. Tím byla popřena právní jistota příslušníků vztahující se k zachování si dosažené pozice v rámci kariérního postupu. Služební poměr v tomto případě skončí uplynutím 2 kalendářních měsíců následujících po dni doručení rozhodnutí o propuštění.

Zákon založil principiálně nový důvod pro propuštění ze služebního poměru. Podle něho musí být propuštěn příslušník, který o propuštění písemně požádal. Tento propouštěcí důvod nahradil dosavadní institut uvolnění ze služebního poměru. Žádost o uvolnění nebyla do účinnosti zákona považována za podnět k zahájení řízení ve věcech služebního poměru, ale jako jednostranný právní úkon příslušníka, směřující ke skončení služebního poměru. Služební poměr v tomto případě skončí uplynutím 2 kalendářních měsíců následujících po dni doručení žádosti o propuštění, jestliže služební funkcionář nerozhodne na základě žádosti příslušníka o době kratší.

Sníženou právní jistotu příslušníka, který je ve služebním poměru na dobu určitou, vyjadřují specifické důvody propuštění ze služebního poměru uvedené v § 42 odst. 3 zákona o služebním poměru.

Příslušník ve služebním poměru na dobu určitou musí být totiž propuštěn, jestliže

- a) služební místo, na něž byl ustanoven, bylo zrušeno v důsledku organizačních změn a příslušníka nelze ustanovit na jiné služební místo,
- b) mu zanikla platnost osvědčení, je-li osobou určenou ke styku s utajovanými skutečnostmi,¹¹⁾ a nelze jej ustanovit na jiné služební místo, nebo
- c) dosáhl neuspokojivých výsledků ve výkonu služby podle závěru služebního hodnocení.

Služební poměr v těchto případech skončí uplynutím 2 kalendářních měsíců následujících po dni doručení rozhodnutí o propuštění, jestliže služební funkcionář nerozhodne na základě žádosti příslušníka o době kratší.

V některých případech propuštění z tzv. "sankčních" důvodů jsou stanoveny subjektivní a objektivní propadné (prekluzivní) lhůty, v nichž musí být příslušníkovi rozhodnutí o propuštění doručeno. Rozhodnutí o propuštění z důvodu pravomocného odsouzení pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, z důvodu podmíněného zastavení trestního stíhání nebo schválení narovnání, z důvodu porušení služebního slibu a z důvodu porušení zvláštních omezení, musí být příslušníkovi doručeno v subjektivní lhůtě 2 měsíců ode dne, kdy služební funkcionář důvod propuštění zjistil, nejpozději však v objektivní lhůtě do 1 roku ode dne, kdy tento důvod propuštění vznikl.

Shodné lhůty jsou stanoveny pro rozhodnutí o propuštění příslušníka ve služebním poměru na dobu určitou, který podle závěru služebního hodnocení dosáhl neuspokojivých výsledků ve výkonu služby.

Nebylo-li ve stanovených lhůtách právo vykonáno, nelze již příslušníka propustit. K zániku práva se přihlídně přímo ze zákona, i když není v řízení namítán.

Důsledkem zrušení rozhodnutí o propuštění je obnova původního právního stavu, který ve věci byl před rozhodnutím o propuštění. Z ustanovení § 44 zákona o služebním poměru vyplývá nárok na poskytnutí služebního příjmu za období, kdy zrušené rozhodnutí vytvářelo příslušníkovi překážku ve výkonu služby a dále nárok na poskytnutí dalších plnění (například naturálních náležitostí), které by mu jinak náležely, pokud by vykonával službu. Služební příjem náleží ve výši odpovídající průměrnému služebnímu příjmu (§ 124 odst. 9 zákona o služebním poměru). Doba, po kterou bylo příslušníkovi znemožněno vykonávat službu, se mu pochopitelně započte do doby rozhodné pro výsluhové nároky (§ 165 zákona o služebním poměru).

IV

ZÁKLADNÍ POVINNOSTI PŘÍSLUŠNÍKA A OMEZENÍ JEHO NĚKTERÝCH PRÁV

Povinnosti příslušníků

Zákon zakotvuje některé nové povinnosti příslušníků, které dosavadní právní úprava neobsahovala. Povinnosti jsou zejména zaměřeny na dodržování služební kázně, která spočívá v nestranném, řádném a svědomitém plnění služebních povinností příslušníka, které pro něj vyplývají z právních předpisů, služebních předpisů a rozkazů. Dodržování služební kázně je předpokladem pro splnění úkolů, které bezpečnostní sbor plní.

Povinnosti stanovené tímto ustanovením mají obecnou povahu. K jejich porušení zpravidla dochází nedodržením některé z konkrétních povinností, které vyplývají z právních a ostatních předpisů, rozkazů a pokynů.

Výslovně je zakotvena povinnost příslušníka zdržet se jednání, které může vést ke střetu zájmu služby se zájmy osobními a ohrozit důvěru v nestranný výkon služby. Jedná se zejména o zákaz zneužívání informací nabytých v souvislosti s výkonem služby ve prospěch vlastní nebo ve prospěch jiných osob. Zákon také vyslovuje zákaz přijímání darů nebo jiných výhod v souvislosti s výkonem služby. Znamená to, že tento zákaz se nevztahuje na dary nebo výhody, které nemají žádnou souvislost s výkonem služby a možností jeho ovlivnění. Do této oblasti patří také zákaz jiné výdělečné činnosti.

Je stanovena zásada, že příslušník je povinen zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděl při výkonu služby. Uvedené informace může využívat jen při výkonu služby a může je sdělovat jen povolanými osobám. Nepovolaným osobám je může příslušník sdělit jen tehdy, byl-li služebním funkcionářem zproštěn povinnosti mlčenlivosti. Povinnost mlčenlivosti je samozřejmě prolomena tehdy, jestliže tak stanoví právní předpis.

Nově se zakotvuje povinnost příslušníka prohlubovat svoji odbornost a udržovat svoji fyzickou zdatnost potřebnou pro zastávané služební místo a podrobovat se jejímu ověřování služebním funkcionářem.

Povinností příslušníka dodržovat pravidla služební zdvořilosti je možno rozumět jeho slušné, uctivé, ale důstojné jednání a vystupování ve vztahu k nadřízeným i podřízeným příslušníkům a svým spolupracovníkům vůbec. Je to také způsob vystupování ve vztahu k občanům, s nimiž se dostává do styku při výkonu služby.

Povinnost poskytovat bezpečnostnímu sboru osobní údaje nezbytné pro rozhodování ve služebním poměru a pro plnění povinností bezpečnostního sboru podle zvláštních právních předpisů, má odstranit pochybnosti o tom, zda je příslušník například povinen sdělit nadřízenému jiné místo, než je místo jeho trvalého pobytu, v němž se bude po delší období zdržovat při čerpání dovolené, zda má sdělit číslo svého mobilního telefonu apod. Bezpečnostní sbor k tomu, aby mohl například v krátké době aktivovat dostatečný počet příslušníků ke zvládnutí mimořádného úkolu, musí znát některé informace, bez nichž by nemohl nařídít služební pohotovost nebo službu přesčas atd.

Příslušník je také povinen vykonávat službu tak, aby nebyla ovlivňována jeho politickým, náboženským nebo jiným přesvědčením. Toto přesvědčení nesmí vést zejména ke stranění osobám stejného přesvědčení apod.

Na splnění povinnosti ohlašovat vedoucímu příslušníkovi závady a nedostatky, které ohrožují nebo ztěžují výkon služby, je mnohdy závislé splnění závazků bezpečnostního sboru v oblasti zajišťování podmínek výkonu služby příslušníků. Je důležitou prevencí před vytvářením nepředvídaných situací.

Stanovení povinnosti bez zbytečného odkladu ohlašovat vedoucímu příslušníkovi skutečnost, že příslušník byl pravomocně odsouzen pro trestný čin, reaguje na stav, kdy soudy nejsou povinny hlásit bezpečnostnímu sboru pravomocné odsouzení příslušníka. Vzhledem k tomu, že pravomocné odsouzení příslušníka může vést k jeho propuštění ze služebního poměru, upravuje se tato ohlašovací povinnost.

Povinnost chovat se a jednat i v době mimo službu tak, aby svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru, je povinností, která může v praxi vést k různým výkladům. V některých případech mají služební funkcionáři představu, že příslušník bezpečnostního sboru se musí chovat zcela odlišně od ostatní veřejnosti, má neustále vychovávat ostatní občany a být jim příkladem. Takového stavu však zpravidla nedosahují ani sami ti, kdo takové jednání vyžadují. Jednat a chovat se tak, aby neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru, je opět povinností obecnou, která koresponduje s požadavkem na jednání a chování v souladu s dobrými mravy, které se ve společnosti vytvořily.

Tradiční podobu mají povinnosti stanovené zákonem vedoucím příslušníkům. Ti mají kromě totožných povinností, jež mají i ostatní příslušníci, specifické povinnosti spočívající v hodnocení výkonu služby podřízených příslušníků, oceňování jejich příkladného plnění služebních povinností a vyvozování důsledků z jejich porušování služebních povinností. Jsou také povinni zabezpečovat, aby příslušníci byli pro výkon služby náležitě vyškoleni a vycvičeni a přijímat podněty k odstranění závad a nedostatků, které ohrožují nebo ztěžují výkon služby.

Zákon vymezuje definici služební kázně, podle níž služební kázeň spočívá v nestranném, řádném a svědomitém plnění služebních povinností příslušníka, které pro něj vyplývají z právních předpisů, služebních předpisů a rozkazů.

Diskutabilní je ustanovení, které zakládá povinnost příslušníka splnit rozkaz vedoucího příslušníka, který je ve zřejmém rozporu s právním předpisem. Příslušník nesmí splnit pouze rozkaz, jehož splněním by se dopustil trestného činu. Domnívám se, i když jde o tradiční úpravu, která nese stopy úpravy platné pro vojáky z povolání (srovnej § 48 odst. 2 zákona č. 221/1999 Sb.), že by pro příslušníky měla platit úprava, která by povinnost splnit protiprávní rozkaz bezvýjimečně vylučovala.

Přesto současná dikce poskytuje větší prostor pro obranu příslušníka před případným postihem za protiprávní jednání. Příslušník je oprávněn žádat o písemné vydání rozkazu, který je ve zřejmém rozporu s právním předpisem. Vedoucí příslušník je povinen písemné vyhotovení rozkazu příslušníkovi předat. V případě, že byl příslušníkovi vydán rozkaz k jednání, které naplňuje znaky přestupku, nese případnou právní odpovědnost vedoucí příslušník, který rozkaz vydal.

Omezení práv příslušníka

Příslušník nesmí být členem politické strany nebo politického hnutí ani vykonávat činnost v jejich prospěch. Zákaz členství v politických stranách nebo politických hnutích je po roce 1990 obsažen ve všech úpravách služebního poměru. Členství v politické straně nebo hnutí a vyvíjení jakékoliv činnosti v jejich prospěch je obecně považováno za neslučitelné s výkonem služby příslušníka. Činnost ve prospěch politické strany nebo hnutí v souvislosti s plněním služebních povinností není považována za porušení povinnosti dané zvláštním omezením. Pasivní ani aktivní volební právo příslušníka není uvedeným zákazem dotčeno. Činností ve prospěch strany nebo hnutí není aktivní účast příslušníka ve volbách na kandidátce politické strany nebo hnutí.

Příslušníkům je vysloven zákaz členství v řídicích nebo kontrolních orgánech právnických osob, které provozují podnikatelskou činnost. Zákaz se však nevztahuje na vyslání příslušníka do těchto orgánů bezpečnostním sborem. Do uvedeného zákazu nespadá členství v řídicích nebo kontrolních orgánech bytových družstev nebo jiných organizací, které zajišťují výkon správy bytového fondu apod., neboť uvedené subjekty nevykonávají podnikatelskou činnost ve smyslu právních předpisů.

Příslušníkům je vysloven zákaz jakékoliv výdělečné činnosti kromě služby v bezpečnostním sboru. Uvedené ustanovení si nepochybně klade za cíl zabránit střetu zájmů osobních se zájmy služby, ale tak jak je zakotveno, navádí k výkladu, že jeho smyslem je absolutní zákaz příjmu jakékoli peněžní plnění za každou aktivní činnost příslušníka. To však není a ani nemůže být účelem zákona. Ze zákazu je vyňata celá řada činností, z nichž mohou příslušníkovi plynout nemalé příjmy.

Zakotvení výdělečných činností, na něž zákaz nevztahuje, se jeví spíše jako tradiční, než smysluplné. Pravidelně se v pracovněprávních úpravách ze zákazu vylučuje například činnost vědecká, pedagogická, publicistická, literární, umělecká nebo umělecká. Ta však může být se zájmy služby ve větším rozporu než sjednání dohody o provedení práce spočívající v jednorázovém splnění nenáročného úkolu za nepatrnou odměnu. Proto musí služební funkcionář vážít, jaká činnost příslušníka, za níž mu byla v nějaké formě poskytnuta odměna, naplňuje pojem výdělečné činnosti.

Za porušení zvláštního omezení je příslušník obligatorně propuštěn podle § 42 odst. 1 písm. f) zákona. Může mu být také odňata hodnost v kázeňském řízení, což má za následek propuštění podle písm. e) téhož ustanovení.

V KÁZEŇSKÉ ODMĚNY A KÁZEŇSKÉ TRESTY

Kázeňské odměny

Kázeňská odměna je opatření učiněné ze strany hasičského záchranného sboru, kterým lze ocenit projevení osobní statečnosti nebo splnění zvláště významného služebního úkolu anebo příkladné plnění služebních povinností. Výkon služby je základní povinností příslušníka, která vyplývá z existence služebního poměru jako právního vztahu. Právě výkon služby je předmětem tohoto vztahu. Nebylo-li by tohoto předmětu, nebylo by ani služebního poměru.

Způsob výkonu služby a přístup příslušníka ke službě je základním kritériem pro stanovení závěru služebního hodnocení. V praxi se na tuto základní konstrukci často zapomíná. Proto zákon výslovně zakotvuje zásadu, že se za příkladné plnění služebních povinností považuje též opakované dosahování velmi dobrých výsledků ve výkonu služby konstatované v závěru služebního hodnocení.

Kázeňské odměny mají výchovný účinek a motivují příslušníka k dalšímu kvalitnímu plnění služebních povinností. Jsou morálním, případně hmotným stimulem. Za kázeňskou odměnu je považována

- a) písemná pochvala,
- b) peněžitý nebo věcný dar, anebo
- c) udělení služební medaile.

Příslušníkovi Hasičského záchranného sboru České republiky se udělí za

- a) projevení osobní statečnosti medaile "Za statečnost",
- b) splnění zvláště významného služebního úkolu medaile "Za zásluhy o bezpečnost",
- c) účelem ocenění příkladného plnění služebních povinností ve spojení s dobou trvání služebního poměru v délce
  1. 30 let medaile "Za věrnost" I. stupně,
  2. 20 let medaile "Za věrnost" II. stupně a
  3. 10 let medaile "Za věrnost" III. stupně.

Přestože není výslovně stanovena hierarchie odměn, přesto lze ze systematiky předmětného ustanovení dovodit, že mezi odměnami rozdíl v intenzitě ocenění existuje. Při udělování kázeňské odměny nemusí být zmíněná hierarchie zachována. Nemusí být např. nejdříve udělena písemná pochvala a teprve při další příležitosti peněžité nebo věcný dar. Záleží na povaze mimořádného činu nebo příkladnosti plnění služebních povinností, za něž se kázeňská odměna uděluje.

Kázeňské tresty

Zákon vymezuje pojem kázeňského přestupku jeho materiálním znakem a formálními znaky. Kázeňským přestupkem je výlučně zaviněné jednání. Jedná se o princip subjektivní odpovědnosti za porušení služební povinnosti. Zavinění je obecným a obligatorním znakem kázeňského přestupku a je proto nezbytnou podmínkou pro naplnění skutkové podstaty přestupku. Zaviněním se rozumí vnitřní, psychický vztah pachatele ke skutečným, které tvoří kázeňský přestupek.

Pro kázeňský přestupek je dána pouze jedna obecná skutková podstata. Jednání, jímž příslušník poruší služební povinnost, může být různé. Různá může být také povinnost, kterou příslušník svým jednáním poruší. Může jít o povinnost stanovenou zákonem nebo jiným právním předpisem, popřípadě služebním předpisem, stejně jako o povinnost uloženou rozkazem nebo pokynem vedoucího příslušníka.

Pojem kázeňský přestupek je vymezen jak pozitivně, tak i negativně. O kázeňský přestupek nemůže jít tehdy, jestliže jednání, kterým je služební povinnost porušována, je trestným činem, přestupkem nebo jiným správním deliktem. Posuzování jednání jako kázeňského přestupku je proto subsidiární k jeho posuzování jako trestného činu, přestupku nebo jiného správního deliktu a jejich konkurence (souběh) je tak vyloučena. Tím je současně vyjádřena hierarchie protiprávních jednání. Kázeňský přestupek je pro společnost nejméně nebezpečným jednáním. Vylučuje se také dvojí postih za jedno jednání.

Znaky trestného činu a přestupku nebo jiného správního deliktu, obecné i zvláštní, stanoví trestní zákon, přestupkový zákon, popřípadě jiné zákony. Materiálním znakem trestného činu nebo přestupku nebo jiného správního deliktu je potřebný stupeň jeho nebezpečnosti pro společnost. Pokud jejich materiální znak chybí, i když jsou naplněny formální znaky, může se jednat o kázeňský přestupek, jsou-li naplněny jeho znaky.

Zavinění je vybudováno na složce vědění a složce vůle. Z jejich existence nebo absence vychází rozlišování dvou základních forem zavinění - zavinění z nedbalosti a zavinění úmyslné.

Zákon rozlišuje nedbalost vědomou a nevědomou. Rozdíl mezi oběma formami nedbalosti je ve způsobu, jak se v zavinění uplatňuje složka vědění. Složka vůle u nedbalosti vždy chybí. Není zde vůle příslušníka (pachatele) spáchat kázeňský přestupek. Ke spáchání kázeňského přestupku z nedbalosti stačí kterákoli jeho forma.

Při vědomé nedbalosti si pachatel uvědomuje možnost, že poruší služební povinnost, ale bez přiměřených důvodů spoléhá, že se tak nestane. Nepřiměřenost důvodů je nutno posuzovat z hlediska pachatele. Jedná se o to, jak se mu situace jevila, jaké má zkušenosti, znalosti apod. Tuto skutečnost je nutno v řízení spolehlivě zjistit. Pokud totiž pachatel z přiměřených důvodů spoléhá, že služební povinnost neporuší, byť si této možnosti byl vědom, jde o jednání nezaviněné.

Při nevědomé nedbalosti si pachatel možnost, že služební povinnost poruší, neuvědomuje, přestože vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům měl a mohl vědět, že může porušit služební povinnost. Odpovědnost za kázeňský přestupek je založena na povinnosti a současně i možnosti pachatele vědět, že může porušit služební povinnost.

Zákon rozlišuje úmysl přímý a úmysl nepřímý. Obě tyto formy úmyslu jsou vybudovány na složce vůle i na složce vědění. Rozdíl mezi nimi je vyjádřen v odstupňování volní složky. Ta je pro úmysl charakteristická. Schází-li, nejde o úmysl, může však jít o nedbalost. Ke spáchání kázeňského přestupku postačuje úmysl nepřímý.

K přímému úmyslu je potřebné, aby pachatel chtěl svým jednáním porušit služební povinnost. Zákon výslovně uvádí jen složku vůle. Slovem chtěl je však vyjádřena i složka vědění, protože pachatel nemůže chtít svým jednáním porušit služební povinnost, aniž by nevěděl, že tento výsledek způsobí nebo může způsobit. U nepřímého úmyslu si pachatel uvědomuje možnost, že poruší služební povinnost, tento výsledek však přímo nechce způsobit, ale pro případ, že ho způsobí, je s tím srozuměn.

Jednáním je vnější projev vůle příslušníka a rozumí se jím konání (aktivní jednání), tak i opomenutí. Zákon to, i když z tohoto pohledu poněkud nadbytečně, výslovně zakotvuje.

Zákon užívá pro označení právního následku kázeňského přestupku, případně jednání majícího znaky přestupku, termínu "kázeňský trest". Smyslem uložení kázeňského trestu je náprava pachatele a obnovení služební kázně.

Kázeňské tresty se dělí na ty, které je možno uložit za kázeňský přestupek i za jednání mající znaky přestupku, a na ty, které je možno uložit výlučně za jednání mající znaky přestupku. Do první skupiny patří

- a) písemná důtka,
- b) snížení základního tarifu,
- c) odnětí služební medaile a
- d) odnětí služební hodnosti.

Do druhé skupiny kázeňských trestů patří

- a) pokuta,
- b) propadnutí věci a
- c) zákaz činnosti mohou být uloženy výlučně za jednání mající znaky přestupku.

Řízení o kázeňském přestupku a o jednání, které má znaky přestupku, vede služební funkcionář ústně. O ústním jednání a o důležitých úkonech v řízení vyhotovuje písemný záznam. Řízení o kázeňském přestupku a o jednání, které má znaky přestupku, nelze vést společně.

Zákon stanoví základní procesní zásadu, která zaručuje objektivnost řízení. Ta spočívá v tom, že příslušníkovi musí být před uložením kázeňského trestu dána možnost vyjádřit se k věci, navrhnout důkazy a hájit se. Vyjádřena je také zásada presumpce neviny, dosud v řízení o uložení kázeňského trestu často opomíjená. Na příslušníka, o jehož kázeňském přestupku nebo jednání, které má znaky přestupku, se vede řízení, se do doby, než je o jeho vině pravomocně rozhodnuto, hledí jako by byl nevinný.

Při určení druhu kázeňského trestu se přihlídnou k závažnosti kázeňského přestupku, zejména ke způsobu jeho spáchání, k významu a rozsahu jeho následků, k okolnostem, za nichž byl spáchán, k míře zavinění, pohnutkám, dosavadnímu přístupu příslušníka k plnění služebních povinností a k tomu, zda již byl kázeňsky trestán. Jestliže se ve společném řízení projednává

více kázeňských přestupků téhož příslušníka, přihlédne se při ukládání druhu kázeňského trestu též k této skutečnosti.

Za více kázeňských přestupků téhož příslušníka projednaných ve společném řízení uloží služební funkcionář kázeňský trest podle nejzávažnějšího kázeňského přestupku.

Kázeňský trest odnětí služební hodnosti se ukládá za kázeňský přestupek se zvláště škodlivým následkem, za porušení povinnosti vyplývající z omezení práv příslušníka, za jednání, kterým příslušník porušil služební slib, za opakované spáchání kázeňského přestupku se škodlivým následkem, jestliže předcházející uložení kázeňských trestů nevedlo v období 3 let k obnovení služební kázně příslušníka, za jednání, které má znaky přestupku a je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka, anebo za opakované dosahování neuspokojivých výsledků ve výkonu služby uvedené v závěru služebního hodnocení. Jestliže služební funkcionář příslušníkovi ukládá kázeňský trest snížení základního platu za jednání, které má znaky přestupku, nesmí překročit jeho úhrnná výše horní hranici pokuty, která je za toto jednání stanovena zvláštním právním předpisem. Kázeňský trest zákazu činnosti se vykoná i tehdy, jestliže příslušníkovi, kterému byl uložen, skončil služební poměr.

Zákon nově výslovně zakotvuje možnost zastavení řízení o kázeňském přestupku. Služební funkcionář řízení zastaví, jestliže zjistí, že

- a) skutek, o němž se vede řízení, se nestal nebo není kázeňským přestupkem,
- b) skutek nespáchal příslušník,
- c) spáchání skutku, o němž se vede řízení, nebylo příslušníkovi prokázáno,
- d) odpovědnost za kázeňský přestupek zanikla,
- e) o skutku již bylo pravomocně rozhodnuto orgánem činným v trestním řízení,
- f) příslušník zemřel, nebo
- g) věc byla postoupena podle § 187 zákona o služebním poměru po zahájení řízení.

Jestliže se jedná o kázeňský přestupek, jehož společenská nebezpečnost je malá, a k nápravě příslušníka postačí samotné projednání kázeňského přestupku, lze v rozhodnutí o kázeňském přestupku upustit od uložení kázeňského trestu.

Pro uložení kázeňského trestu služebním funkcionářem stanoví zákon subjektivní a objektivní lhůtu, která má chránit příslušníka před dlouhodobou právní nejistotou, jak služební funkcionář jeho protiprávní jednání posoudí. Je tím zajištěna také včasnost postihu za protiprávní jednání. Kázeňský trest za kázeňský přestupek lze totiž uložit nejpozději do 2 měsíců ode dne, kdy se služební funkcionář dozvěděl o jednání, které má znaky kázeňského přestupku, a nejpozději do 1 roku ode dne, kdy ke spáchání kázeňského přestupku došlo. Kázeňský trest za jednání, které má znaky přestupku, lze uložit nejpozději do 1 roku ode dne, kdy došlo ke spáchání přestupku.

Kázeňský trest nelze uložit příslušníkovi, který již byl za týž skutek pravomocně odsouzen v trestním řízení.

Při projednávání jednání, které má znaky přestupku, se v některých případech postupuje podle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, například jde-li o rozhodování, zda má jednání příslušníka všechny znaky potřebné k určení viny, rozhodování o propadnutí věci, zákazu činnosti a upuštění od výkonu jeho zbytku, odložení věci nebo zastavení řízení.

Za jednání, které má znaky přestupku ublížení na cti, ublížení na zdraví z nedbalosti, úmyslného narušení občanského soužití nebo proti majetku spáchané mezi osobami blízkými, lze uložit kázeňský trest jen tehdy, jestliže podnět k zahájení řízení podala postižená osoba nebo její zákonný zástupce anebo opatrovník. Jde-li o jednání, které má znaky přestupku ublížení na

cti, lze uložit kázeňský trest až po neúspěšném pokusu o smír osoby ublížené na cti a příslušníka. O způsobu vyřízení tohoto jednání vyrozumí služební funkcionář osobu, která podala podnět.

VI

DOBA SLUŽBY, SLUŽEBNÍ POKOTOVOST A DOBA ODPOČINKU

Doba služby

Zákon stanoví nově v § 52 odst. 1 zákona o služebním poměru rozsah základní doby služby v týdnu. Pro všechny příslušníky, bez ohledu na to zda vykonávají službu ve směnném režimu služby nebo nikoliv, je stanovena jednotná základní doba služby 37,5 hodiny týdně. Pro rozdílné stanovení délky doby služby není totiž praktický důvod.

Proto, aby byly odstraněny opakující se chyby při aplikaci zákona při rozvrhování doby služby, stanovení délky dovolené a služebního volna, určuje zákon, že za týden výkonu služby příslušníka se považuje doba, v níž byla konána služba v rozsahu základní doby služby v týdnu (37,5 hod.) podle předem stanoveného rozvržení doby služby. Za 1 den výkonu služby se považuje jedna pětina rozsahu této doby.

Doba služby se podle § 53 zákona o služebním poměru rozvrhuje na jednotlivé směny předem, zpravidla na období jednoho (kalendářního) měsíce, a to rovnoměrně, nebo nerovnoměrně. Zákon řeší praktický problém, který vznikl za účinnosti předchozí právní úpravy. Výslovně se stanoví, že změna rozvržení doby služby musí být oznámena příslušníkovi zpravidla nejpozději 3 dny před nástupem do služby.

Charakter služby některých příslušníků útvarů bezpečnostního sboru vyžaduje volnější způsob stanovení počátku a konce jednotlivých směn. Nedovoluje-li povaha služby stanovit příslušníkovi nerovnoměrné rozvržení doby služby předem, určí mu služební funkcionář počátek směny nejpozději jeden den předem. Konec směny určí podle potřeb služby.

Při rovnoměrném rozvržení doby služby se doba služby rozvrhuje zpravidla na 5 dnů v týdnu tak, aby

- a) nepřetržitý odpočinek v týdnu připadl, jestliže je to možné, na sobotu a neděli,
- b) směna v jednotlivých dnech zpravidla nepřesáhla 10 hodin,
- c) rozdíl délky doby služby připadající na jednotlivé týdny nepřesáhl 5 hodin,
- d) průměrná doba služby v období 2 kalendářních měsíců nepřesahovala základní dobu služby v týdnu.

Při nerovnoměrném rozvržení doby služby se rozvrhne doba služby tak, aby

- a) doba nepřetržité služby nebyla kratší než 4 hodiny a nepřesáhla 24 hodin a
- b) průměrná doba služby za období 3 kalendářních měsíců a v odůvodněných případech za období kalendářního roku nepřesáhla základní dobu služby v týdnu.

Zákon reaguje také na odlišný způsob rozvržení doby služby u příslušníků hasičského záchranného sboru. Za směnu v celkovém trvání 16 hodin se u tohoto příslušníka považuje časový úsek v rozsahu 24 hodin, v němž je mimo výkon služby v trvání 16 hodin stanovena služební pohotovost v místě, kde jinak příslušník vykonává službu (dále jen "služebna") v trvání 8 hodin.

Velmi negativním způsobem zasáhly pozměňovací návrhy ustanovení o službě přesčas. Zcela netradičně je v § 54 zákona o služebním poměru stanoven maximální limit služby přesčas, kterou lze příslušníkovi nařídit. Přestože může být tento limit prolomen v případě, že je

vyhlášen krizový stav nebo to vyžaduje veřejný zájem, ohrožuje podle mého názoru použití dostatečných sil při mimořádných akcích policie, hasičského záchranného sboru i ostatních bezpečnostních sborů. Příslušníkovi lze v důležitém zájmu služby nařídít výkon služby přesčas nejvýše v rozsahu 150 hodin ročně, příslušníkovi ve dvojsměnném, třisměnném či nepřetržitém režimu služby lze v důležitém zájmu služby nařídít výkon služby přesčas nejvýše v rozsahu 300 hodin ročně. Uvedené limity však mohou být prolomeny, a to v případě vyhlášení krizového stavu nebo ve výjimečných případech ve veřejném zájmu. Činnost hasičského záchranného sboru, ale i dalších bezpečnostních sborů, je však vždy činností ve veřejném zájmu. Proto prolomení limitů je možné v podstatě kdykoli.

Uvedených 150, respektive 300 hodin, přesčasové služby, které je příslušník povinen vykonat, zůstává podle právní úpravy bez poskytnutí odpovídající odměny. Citované ustanovení není možno považovat za určení spravedlivé odměny za vykonanou službu, a proto jej považujeme za protiústavní (srovnej čl. 28 Listiny základních práv a svobod). V jiných právních předpisech upravujících odměňování ostatních zaměstnanců se s obdobným řešením nelze setkat. Zaměstnanci rozpočtové sféry v pracovním poměru podle § 10 odst. 1 zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměněn za pracovní pohotovost v rozpočtových a některých dalších organizacích a orgánech, náleží plat (včetně příplatku) nebo náhradní volno za každou hodinu práce přesčas. Také státnímu zaměstnanci ve služebním poměru bude podle § 141 odst. 1 zákona č. 218/2002 Sb. náležet plat nebo náhradní volno za každou hodinu služby přesčas. Vojákově z povolání náleží podle § 10 odst. 2 zákona č. 143/1992 Sb. plat nebo náhradní volno za každou hodinu služby nad základní týdenní dobu služby konanou v noci, v den nepřetržitého odpočinku v týdnu nebo při nařízené služební pohotovosti. Za ostatní hodiny jim náleží plat nebo náhradní volno po vyčerpání 150 hodin, za něž se plat ani náhradní volno neposkytují.

Vzhledem k výše uvedenému srovnání je možno označit právní úpravu odměňování příslušníků bezpečnostních sborů za zjevně diskriminující. Na této skutečnosti nic nemění ani to, že podle § 115 odst. 4 zákona o služebním poměru se příslušníkům ve směnném režimu zvyšuje základní tarif o 10 % více než ostatním příslušníkům. Zvýšení základního tarifu o cca 1 500 Kč nemůže vykompenzovat skutečné poskytnutí služebního příjmu za 300 hodin. Automatické zvýšení základního tarifu bez ohledu na okolnost, zda konkrétní příslušník službu přesčas skutečně vykonává, pouze prohlubuje nespravedlivý přístup k odměňování.

Nový zákon o služebním poměru zavádí v § 56 až 59 pružnou dobu služby, kterou až dosud nebylo možno při rozvrhování doby služby ve služebním poměru využít. Domnívám se však, že pružná doba služby nebude příliš využívána, neboť služební funkcionář může rozhodnout o uplatňování pružné doby služby pouze při rovnoměrně rozvržené době služby, a ještě za předpokladu, že tomu nebrání důležitý zájem služby. Značná část příslušníků vykonává službu ve směnném režimu, a proto aplikace volnějšího přístupu k stanovení začátku a konce směny u nich nepřipadá do úvahy. V souvislosti se zakotvením pružné doby služby se upravuje posuzování překážek ve službě při pružné době služby a služba přesčas při pružné době služby.

Vzhledem k problémům, které přinesla změna právních předpisů v roce 2001 zrušením zápočtu přestávek ve službě do doby služby, a nejednotném postupu nadřízených při určování přestávek, byla zpřesněna dikce zákona o služebním poměru v této oblasti. Příslušník má podle § 60 tohoto zákona nárok na přestávku ve službě na jídlo a odpočinek, nejdéle po každých 5 hodinách nepřetržitého výkonu služby, jestliže služební funkcionář nerozhodne na žádost příslušníka jinak, a to při trvání směny

- a) do 9 hodin v rozsahu 30 minut,
- b) nad 9 hodin v takovém rozsahu, aby jedna přestávka činila 30 minut a ostatní přestávky činily nejméně 15 minut.

Obdobně jako v ostatních právních předpisech upravujících zaměstnanecké vztahy, zakotvuje se v § 61 zákona o služebním poměru nárok příslušnice na přestávku ke kojení.

Služební pohotovost

Také úprava služební pohotovosti se příliš nezměnila. Zákon o služebním poměru zná v § 62 pouze nařízenou služební pohotovost a nestanoví žádné maximální limity pro její nařizování. Příslušníkovi lze nařídit služební pohotovost v důležitém zájmu služby, jestliže je dán předpoklad výkonu služby přesčas. Služební pohotovost vykonává příslušník mimo dobu služby na služebně určené služebním funkcionářem nebo mimo ni v místě trvalého pobytu (ubytování) nebo na jiném místě určeném služebním funkcionářem na žádost příslušníka.

Doby odpočinku

Právní úprava doby odpočinku doznala proti předchozí právní úpravě některé významnější změny, i když nikoli zásadního charakteru. Povinný nepřetržitý odpočinek mezi jednotlivými směnami a také povinný nepřetržitý odpočinek v týdnu doznal zkrácení tak, aby to odpovídalo potřebám bezpečnostního sboru při mimořádných situacích. Příslušník má podle § 63 zákona o služebním poměru nárok na nepřetržitý odpočinek mezi jednotlivými směnami v trvání nejméně 10 hodin oproti dřívějším 12 hodinám. Jestliže vykonává službu přesčas, lze mu nepřetržitý odpočinek zkrátit až na 6 hodin. Zvláštní úpravě rozvržení doby služby u příslušníků hasičského záchranného sboru odpovídá také odlišná úprava doby odpočinku mezi jednotlivými směnami. Do doby nepřetržitého odpočinku mezi jednotlivými směnami se příslušníkovi Hasičského záchranného sboru České republiky započítává doba odpočinku při nařízené služební pohotovosti na služebně stanovená v časovém úseku 24 hodin, jestliže nepřetržitě trvala alespoň 4 hodiny. Příslušník má podle § 64 zákona o služebním poměru v každém týdnu nárok na nepřetržitý odpočinek v trvání nejméně 36 hodin. Jestliže vykonává službu přesčas, lze mu nepřetržitý odpočinek zkrátit až na 12 hodin oproti dřívějším 24 hodinám.

Zákon odstranil neodůvodněný a navíc zcela nelogický rozdíl mezi právní úpravou pracovního a služebního poměru, který neumožňoval přenést nepřetržitý odpočinek příslušníka v týdnu do jiného týdne. Vyžaduje-li to důležitý zájem služby, lze příslušníkovi nepřetržitý odpočinek, na který má nárok, poskytnout v následujícím týdnu spolu s nepřetržitým odpočinkem za tento týden.

K celé řadě změn dochází i v oblasti právní úpravy dovolené příslušníků. Oproti současnému stavu se dovolená nestanoví počtem kalendářních dnů, což komplikovalo evidenci čerpání dovolené u příslušníků se směnným režimem služby, ale počtem týdnů. Příslušník má podle § 65 zákona o služebním poměru nárok na 6 týdnů dovolené v kalendářním roce. Netrvá-li jeho služební poměr celý kalendářní rok, má příslušník nárok na poměrnou část dovolené. Poměrná část dovolené se určí tak, že příslušník má nárok na jednu dvanáctinu dovolené za každý kalendářní měsíc.

Zákon o služebním poměru určuje v § 66 zásady pro čerpání dovolené, které se neliší od shodných zásad stanovených pro ostatní zaměstnanecké vztahy. Nástup dovolené určuje služební funkcionář s přihlédnutím k důležitým zájmům služby a k oprávněným požadavkům příslušníka tak, aby ji mohl vyčerpat do konce kalendářního roku. Jestliže příslušník nemohl dovolenou v kalendářním roce vyčerpat pro důležitý zájem služby, určí její nástup tak, aby ji příslušník mohl vyčerpat do konce následujícího kalendářního roku. Služební funkcionář je povinen příslušníkovi, jehož služební poměr trval celý kalendářní rok, určit čerpání dovolené nejméně v délce 2 týdnů v kalendářním roce, jestliže mu na ni vznikl nárok. Den nástupu

dovolené oznamuje příslušníkovi nejméně 15 dnů předem; tuto dobu lze zkrátit jen v případě, že příslušník o určení nástupu dovolené požádá.

Služební funkcionář nesmí určit čerpání dovolené na dobu, kdy je příslušník uznán neschopným ke službě, ani na dobu, po kterou je příslušnice na mateřské nebo rodičovské dovolené nebo příslušník na rodičovské dovolené. Na dobu ostatních důležitých osobních překážek ve službě může služební funkcionář určit příslušníkovi čerpání dovolené jen na jeho žádost.

Služební funkcionář může v důležitém zájmu služby změnit příslušníkovi určený nástup dovolené nebo jej z dovolené odvolat.

Nově se do právní úpravy služebního poměru zavádí krácení dovolené. Příslušníkovi, který nevykonával službu v kalendářním roce, za který se mu dovolená poskytuje, se z důvodu

- a) zařazení do zálohy pro přechodně nezařazené nebo do zálohy neplacené,
- b) neschopnosti ke službě, s výjimkou neschopnosti vzniklé v důsledku služebního úrazu nebo nemoci z povolání,
- c) rodičovské dovolené, s výjimkou rodičovské dovolené poskytnuté příslušníkovi v rozsahu, v němž je příslušnici poskytována mateřská dovolená,
- d) zproštění výkonu služby, jestliže mu nebyl doplacen služební příjem, nebo
- e) výkonu vazby

krátí dovolená za první 3 zameškané měsíce o jednu dvanáctinu výměry dovolené a za každý další zameškaný měsíc o další jednu dvanáctinu výměry dovolené.

Příslušník má podle § 68 a následujících zákona o služebním poměru nárok na udělení služebního volna s poskytnutím služebního příjmu, a to v případech, kdy mu ve výkonu služby brání některá z překážek, s níž zákon udělení služebního volna spojuje. Jedná se o překážky ve službě z důvodu obecného zájmu, o důležité osobní překážky ve službě a o studium, s nímž vyslovil souhlas služební funkcionář. Mezi překážky ve službě z důvodu obecného zájmu patří výkon veřejné funkce, plnění občanské povinnosti a výkon jiného úkonu v obecném zájmu, který nelze uskutečnit mimo dobu služby, například dárcovství krve nebo dalších biologických materiálů. Za osobní překážku ve službě považuje zákon například ošetřování nemocného dítěte mladšího 10 let, ošetřování jiného nemocného člena rodiny, vlastní svatba, svatba dětí nebo rodičů, ale také účast na výběrovém řízení nebo k získání dalšího odborného požadavku.

VII PODMÍNKY VÝKONU SLUŽBY

Péče o příslušníky

Zákon ukládá konkrétní povinnosti bezpečnostního sboru a příslušníkům v oblasti péče o příslušníky. Bezpečnostní sbor ani příslušník nesmí podle § 71 zákona o služebním poměru zneužívat výkonu práv a povinností vyplývajících ze služebního poměru k újmě druhého účastníka služebního poměru nebo k ponižování jeho lidské důstojnosti. Jedná se o takovou aplikaci právních předpisů, která není v rozporu s dobrými mravy. Rozpor s dobrými mravy spočívá v tom, že výkon práva se ocitne v rozporu se společensky uznávaným míněním, které ve vzájemných vztazích mezi lidmi určuje, jaký má být obsah jejich jednání, aby bylo v souladu s obecnými morálními zásadami společnosti. Za rozpor s dobrými mravy lze považovat i tzv. mobbing, čili jednání spočívající v systematickém psychickém pronásledování nebo šikanování příslušníka, které zpravidla směřuje k tomu, aby postižený příslušník ukončil služební poměr.

V souladu s právem Evropské unie se zakazuje jakýkoli projev diskriminace ve služebním poměru. Zakázána je přímá i nepřímá diskriminace z důvodů pohlaví, sexuální orientace, jazyka, náboženského vyznání nebo víry, politického nebo jiného smýšlení, členství v odborových organizacích a jiných sdruženích, majetku, rodu, rasy, barvy pleti, národnosti, etnického nebo sociálního původu, věku, těhotenství a mateřství, manželského a rodinného stavu, povinností k rodině. Obtěžování a sexuální obtěžování se považuje za formu diskriminace; za diskriminaci se považuje i jednání zahrnující podněcování, navádění anebo vyvolávání nátlaku směřujícího k diskriminaci.

Za přímou diskriminaci se pro účely zákona o služebním poměru považuje jednání, v jehož důsledku bylo, je nebo by mohlo být z některého z výše uvedených důvodů s příslušníkem zacházeno nevýhodněji než s jiným příslušníkem ve srovnatelné situaci. Za nepřímou diskriminaci se pro účely tohoto zákona považuje zdánlivě nediskriminační jednání, které znevýhodňuje příslušníka vůči jinému na základě uvedených důvodů.

Obtěžováním se rozumí jednání, které je jiným příslušníkem oprávněně vnímáno jako nevíтанé a jehož záměr nebo důsledek vede ke snížení důstojnosti fyzické osoby nebo k vytváření nepřátelského nebo ponižujícího prostředí. Sexuálním obtěžováním se rozumí nežádoucí jednání sexuální povahy v jakékoli formě v době služby, které je jiným příslušníkem oprávněně vnímáno jako nevíтанé a jehož záměr nebo důsledek vede ke snížení důstojnosti fyzické osoby nebo k vytváření nepřátelského nebo ponižujícího prostředí anebo které může být oprávněně vnímáno jako podmínka pro rozhodnutí, která ovlivní výkon práv a povinností vyplývajících ze služebního poměru. Sexuální obtěžování se považuje za diskriminaci na základě pohlaví.

Za diskriminaci se nepovažuje postup, kdy bezpečnostní sbor prokáže věcný důvod spočívající v předpokladech nebo požadavcích na výkon služby, které jsou pro výkon této služby nezbytné, nebo zvláštní povaze služby, kterou má příslušník vykonávat; účel sledovaný takovou výjimkou musí být oprávněný a požadavek přiměřený.

Bezpečnostní sbor je při vytváření podmínek výkonu služby povinen zajišťovat rovné zacházení se všemi příslušníky, zejména pokud jde o odbornou přípravu a dosažení služebního postupu, odměňování, jiná peněžitá plnění a plnění peněžité hodnoty.

Dojde-li ve služebním poměru k porušení práv a povinností vyplývajících z rovného zacházení rozhodnutím služebního funkcionáře, je odvolací orgán, případně jiný subjekt, který rozhoduje o oprávněném prostředku rozhodnutí zrušit. Jestliže dojde k porušení práv a povinností vyplývajících z rovného zacházení jiným jednáním než rozhodnutím služebního funkcionáře, má příslušník právo domáhat se u soudu, aby bylo upuštěno od tohoto porušování, aby byly odstraněny jeho následky a aby mu bylo dáno přiměřené zadostiučinění, toto právo má příslušník i v případě, že jeho služební poměr již skončil. Výši náhrady určí soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a okolnostem, za nichž k porušení práv a povinností došlo.

Služební funkcionář nesmí postihovat příslušníka nebo jej znevýhodňovat proto, že se zákonným způsobem domáhá svých práv a nároků, které pro něj vyplývají ze služebního poměru. Postihovat či znevýhodňovat nelze ani osobu, která příslušníka v řízení zastupuje.

Bezpečnostní sbor je povinen vytvářet podmínky pro řádný a pokud možno bezpečný výkon služby. Za tím účelem zajišťuje pro příslušníky zejména

a) písemné informování o změnách skutečností, týkajících se druhu služebního poměru a doby jeho trvání, služebního zařazení, místa služebního působiště, doby služby, výše služebního

- příjmu a výplatního termínu, délky dovolené, podmínek výkonu služby a podmínek skončení služebního poměru, o opatřeních zajišťujících naplnění zákazu přímé i nepřímé diskriminace,
- b) informování o právních předpisech potřebných k výkonu služby,
  - c) seznamování se služebními předpisy, nahlížení do nich a obstarávání jejich opisů na svůj náklad podle potřeby, jakož i seznamování s rozkazy a s informacemi potřebnými k výkonu služby,
  - d) podmínky pro jejich soustavné vzdělávání a zdokonalování odborné způsobilosti, pro získávání a zdokonalování znalostí, dovedností a návyků potřebných pro výkon služby a pro získávání a udržování fyzické kondice,
  - e) péči o vzhled, úpravu a sociální vybavení služeben,
  - f) pomůcky, prostředky a zařízení potřebné k výkonu služby, případně pro zajištění bezpečnosti a ochrany života a zdraví příslušníků i v době mimo službu a k zajištění připravenosti příslušníků k výkonu služby,
  - g) ubytování při výkonu služby v jiném místě, než je místo jejich trvalého pobytu; ubytování je možno poskytnout společně s členem rodiny,
  - h) podmínky pro stravování,
  - i) bezplatné stravování v potřebném rozsahu, jestliže vykonávají službu za ztížených podmínek při mimořádných bezpečnostních akcích nebo při služebních zásazích,
  - j) bezpečnou úschovu svršků a osobních předmětů, které obvykle nosí do služby, a
  - k) zdravotní péči.

Nemocenská péče

Nemocenskou péči poskytovanou příslušníkům upravuje zákon č. 32/1957 Sb., o nemocenské péči v ozbrojených silách. Preventivní a léčebnou péči plánuje, organizuje, řídí a kontroluje v mezích své působnosti Ministerstvo vnitra svými orgány zdravotnické služby. Jak se zřizují a provozují zdravotnická zařízení Hasičského záchranného sboru České republiky, stanoví ministr vnitra. Dávky nemocenské péče jsou

- a) nemocenské,
- b) peněžitá pomoc v mateřství,
- c) vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství,
- d) příspěvek na pohřeb vojáka,

Neschopnost ke službě, lázeňská péče, přijetí do ústavní péče ve zdravotnickém zařízení nebo nařízení karantény jsou u příslušníka podle § 78 odst. 2 zákona o služebním poměru omluvenou překážkou ve službě.

Zdravotní způsobilost příslušníka posuzuje zařízení závodní preventivní péče při lékařských prohlídkách. Proti lékařskému posudku o zdravotní způsobilosti může podat příslušník návrh na přezkoumání vedoucímu zdravotnického zařízení.

Osobnostní způsobilost příslušníka posuzuje psycholog psychologického pracoviště bezpečnostního sboru. Proti závěru psychologa o osobnostní způsobilosti může podat příslušník návrh na přezkoumání vedoucímu psychologického pracoviště bezpečnostního sboru. Za osobnostně způsobilého se považuje příslušník, u něhož byly podle závěru psychologa bezpečnostního sboru zjištěny takové osobnostní charakteristiky, které jsou předpokladem pro výkon služby na místě, na které má být příslušník ustanoven.

Za fyzicky způsobilého se považuje příslušník, který vyhovuje požadavkům na tělesnou zdatnost stanoveným ředitelem bezpečnostního sboru pro výkon služby na služebním místě, na které má být příslušník ustanoven.

Náklady spojené se zjišťováním zdravotní, osobnostní a fyzické způsobilosti příslušníka hradí bezpečnostní sbor.

Ozdravný pobyt

Příslušník, jehož služební poměr trval alespoň 15 let, má podle § 80 zákona o služebním poměru nárok na ozdravný pobyt. Ozdravný pobyt se příslušníkovi poskytuje v trvání 14 dnů nepřetržitě v kalendářním roce k upevnění tělesného a duševního zdraví. Ozdravný pobyt se provádí formou lázeňské péče nebo tělesných rehabilitačních aktivit. Ozdravný pobyt formou lázeňské péče lze příslušníkovi poskytnout na základě doporučení lékaře zdravotnického zařízení, i když nespĺňuje podmínku 15 let trvání služebního poměru

Ozdravný pobyt organizuje a náklady s ním spojené hradí bezpečnostní sbor. Účast na ozdravném pobytu se považuje za dobu služby v rozsahu, který připadá na 2 týdny při rovnoměrném rozvržení doby služby.

Příslušníkovi, který nemohl ozdravný pobyt v kalendářním roce nastoupit pro závažné překážky na jeho straně, nárok na ozdravný pobyt zanikne. Nemohl-li příslušník nastoupit ozdravný pobyt pro překážky na straně bezpečnostního sboru, určí mu služební funkcionář nástup na ozdravný pobyt v následujícím kalendářním roce.

Mateřská a rodičovská dovolená

Nároky příslušnic a příslušníků na mateřskou a rodičovskou dovolenou jsou podle § 81 až 84 zákona o služebním poměru totožné jako obdobné nároky zaměstnanců v pracovním poměru. Příslušnice má v souvislosti s porodem a péčí o narozené dítě nárok na mateřskou dovolenou po dobu 28 týdnů; porodí-li současně 2 nebo více dětí nebo jde-li o osamělou příslušnici, má nárok na mateřskou dovolenou po dobu 37 týdnů. Příslušnice nastupuje mateřskou dovolenou zpravidla od počátku šestého týdne přede dnem očekávaného porodu, nejdříve však od počátku osmého týdne před tímto dnem.

Vyčerpá-li příslušnice z mateřské dovolené přede dnem porodu méně než 6 týdnů, protože porod nastal dříve, než určil lékař, náleží jí mateřská dovolená až do uplynutí doby stanovené v odstavci 1. Jestliže příslušnice vyčerpá z mateřské dovolené přede dnem porodu méně než 6 týdnů z jiného důvodu, náleží jí mateřská dovolená jen po dobu 22 týdnů ode dne porodu, popřípadě 31 týdnů, jde-li o příslušnici, která současně porodila 2 nebo více dětí, nebo o osamělou příslušnici.

Narodí-li se příslušnici mrtvé dítě, náleží jí mateřská dovolená po dobu 14 týdnů. Mateřská dovolená v souvislosti s porodem nesmí být kratší než 14 týdnů a nemůže skončit ani být přerušena před uplynutím 6 týdnů ode dne porodu.

Příslušnice a příslušník mají nárok na rodičovskou dovolenou na základě žádosti. Rodičovská dovolená se příslušnici, která je matkou dítěte, poskytne po skončení mateřské dovolené a příslušníkovi, který je otcem dítěte, nejdříve dnem narození dítěte, a to v rozsahu, v jakém o ni požádají, nejdéle však do doby, kdy dítě dosáhne věku 3 let.

Nárok na mateřskou dovolenou má příslušnice a nárok na rodičovskou dovolenou má příslušnice nebo příslušník, který převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, nebo dítě, jehož matka zemřela. Mateřská dovolená se poskytne ode dne převzetí dítěte po dobu 22 týdnů. Jestliže příslušnice převzala 2 nebo více dětí nebo

jde-li o osamělou příslušnici, poskytne se jí mateřská dovolená po dobu 31 týdnů, nejdéle však do dne, kdy dítě dosáhne věku 8 měsíců.

Mateřskou a rodičovskou dovolenou nebo rodičovskou dovolenou mohou čerpat příslušnice a příslušník současně.

Jestliže je dítě převzato do péče kojeneckého nebo jiného zařízení, které poskytuje zdravotní péči, ze zdravotních důvodů a příslušnice nebo příslušník nastoupí do výkonu služby, mateřská nebo rodičovská dovolená se jim tímto nástupem přeruší. Její nevyčerpaná část se jim poskytne ode dne opětovného převzetí dítěte z ústavu do své péče, nejdéle do doby, kdy dítě dosáhne věku 3 let.

Přestala-li se příslušnice nebo přestal-li se příslušník o dítě starat a z toho důvodu dojde k jeho svěření do rodinné nebo ústavní péče nahrazující péči rodičů nebo je-li jejich dítě v dočasné péči kojeneckého, popřípadě obdobného ústavu z jiných než zdravotních důvodů, nemá příslušnice nárok na mateřskou dovolenou a příslušnice a příslušník nemají nárok na rodičovskou dovolenou po dobu, po kterou o dítě nepečují.

Jestliže dítě zemře v době, kdy je příslušnice na mateřské nebo rodičovské dovolené a příslušník na rodičovské dovolené, poskytne se jim mateřská nebo rodičovská dovolená ještě po dobu 2 týdnů ode dne úmrtí dítěte, nejdéle však do dne, kdy by dítě dosáhlo věku 1 roku.

Zvláštní podmínky výkonu služby příslušnic a příslušníků pečujících o dítě

Těhotná příslušnice nesmí podle § 85 zákona o služebním poměru při výkonu služby konat činnosti, které jsou těhotným ženám zakázány, a činnosti, jejichž výkon ohrožuje podle lékařského posudku její těhotenství. Tato příslušnice může být ustanovena na jiné služební místo v jiném místě služebního působiště, převelena nebo vyslána na služební cestu jen s předchozím souhlasem. Za stejných podmínek může vykonávat službu v noci, službu přesčas nebo služební pohotovost.

Uvedená omezení platí obdobně i pro příslušnici do konce devátého měsíce po porodu a příslušnici, která kojí.

Příslušnice a příslušník, kteří pečují o dítě mladší než 1 rok, nebo osamělá příslušnice a osamělý příslušník, kteří pečují o dítě mladší než 3 roky, mohou být ustanoveni na jiné služební místo v jiném místě služebního působiště, převeleni nebo vysláni na služební cestu jen po jejich předchozím souhlasu.

Povinnosti hasičského záchranného sboru v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při výkonu služby

Bezpečnostní sbor je podle § 86 zákona o služebním poměru povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví příslušníků při výkonu služby s ohledem na rizika spojená s možným ohrožením jejich života a zdraví. Uvedená povinnost se vztahuje též na další osoby, které se s jeho vědomím zdržují ve služebnách. Za plnění úkolů bezpečnostního sboru v péči o bezpečnost a ochranu zdraví při výkonu služby odpovídají služební funkcionáři.

Bezpečnostní sbor je povinen vytvářet podmínky pro bezpečné, nezávadné a zdraví neohrožující služební prostředí a přijímat opatření k prevenci rizik. Za prevenci rizik se považují všechna opatření, která směřují k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví příslušníků

při výkonu služby, a opatření, jejichž cílem je předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat jejich působení.

Bezpečnostní sbor je povinen vyhledávat rizika, zjišťovat jejich příčiny a zdroje a přijímat opatření k jejich odstranění nebo minimalizaci jejich působení. Za tím účelem je povinen pravidelně kontrolovat bezpečnost a ochranu zdraví příslušníků při výkonu služby. Při přijímání a provádění technických, technologických, organizačních a jiných opatření k prevenci rizik vychází bezpečnostní sbor ze všeobecných preventivních zásad, kterými jsou:

- a) omezování vzniku rizik,
- b) odstraňování rizik u zdroje jejich původu,
- c) přizpůsobování podmínek výkonu služby potřebám příslušníků s cílem omezit působení negativních vlivů výkonu služby na jejich zdraví a
- d) plánování při provádění prevence rizik.

Bezpečnostní sbor je dále povinen

- a) zajistit příslušníkům školení o právních předpisech, služebních předpisech a rozkazech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví příslušníků při výkonu služby, pravidelně ověřovat jejich znalost, vyžadovat a kontrolovat jejich dodržování,
- b) zajistit příslušníkům podle potřeb vykonávané služby ve vhodných intervalech dostatečné a přiměřené informace a rozkazy o bezpečnosti a ochraně zdraví příslušníků při výkonu služby; těhotné příslušnice, příslušnice do konce devátého měsíce po porodu a příslušnice, které kojí, informovat o rizicích spojených s výkonem služby a o opatřeních k ochraně jejich bezpečnosti nebo zdraví,
- c) vést evidenci o školeních, informacích a rozkazech k bezpečnosti a ochraně zdraví příslušníků při výkonu služby,
- d) přijmout nezbytná opatření pro první pomoc,
- e) nepřipustit, aby příslušník vykonával službu, jejíž výkon by neodpovídal jeho zdravotní způsobilosti,
- f) zajistit dodržování zákazu kouření na služebnách stanoveného zvláštními právními předpisy,
- g) přizpůsobovat těhotným a kojícím příslušnicím na služebnách prostory pro jejich odpočinek a
- h) zajistit vedení a ukládání zdravotní a jiné dokumentace o služebních úrazech a nemocech z povolání.

Bezpečnostní sbor je povinen poskytovat příslušníkům

- a) osobní ochranné prostředky podle zvláštního právního předpisu, jestliže nemůže odstranit rizika, a udržovat je v použitelném stavu, jakož i provádět kontrolu jejich používání, a
- b) mycí, čisticí a dezinfekční prostředky, jestliže to vyžaduje výkon služby.

Poskytování osobních ochranných prostředků nelze nahrazovat peněžním plněním.

Bezpečnostní sbor je povinen vyšetřit příčiny a okolnosti vzniku poškození zdraví nebo smrti příslušníka úrazem při výkonu služby nebo v přímé souvislosti s ním anebo pro výkon služby za účasti příslušníka, jestliže to dovoluje jeho zdravotní stav, a neměnit bez vážných důvodů stav na místě úrazu do doby vyšetření příčin a okolností vzniku služebního úrazu. Bezpečnostní sbor pořizuje záznamy a vede dokumentaci o všech služebních úrazech, jejichž následkem došlo ke zranění příslušníka s následnou neschopností ke službě, která je delší než 3 kalendářní dny, nebo k jeho úmrtí. Bezpečnostní sbor vede evidenci o všech služebních úrazech, i když jimi nebyla způsobena neschopnost ke službě nebo když neschopnost ke službě nepřesáhla 3 kalendářní dny, a o nemocích z povolání. Způsob evidence, hlášení a zasílání záznamů o úrazech stanoví zvláštní právní předpis.

Bezpečnostní sbor je povinen zajistit, aby služebna odpovídala bezpečnostním požadavkům a hygienickým limitům a byla vybavena tak, aby podmínky pro výkon služby příslušníků odpovídaly bezpečnosti, hygieně a ochraně zdraví při výkonu služby, zejména aby

- a) místnosti, chodby, schodiště a jiné komunikace měly stanovené rozměry a povrch a byly vybaveny pro činnosti zde vykonávané a dále, aby byly řádně osvětleny (pokud možno denním světlem), měly stanovené mikroklimatické podmínky, zejména jde-li o objem vzduchu, větrání, vlhkost, teplotu a zásobování vodou,
- b) prostory pro osobní hygienu, převlékání, odkládání osobních věcí, odpočinek a stravování příslušníků měly stanovené rozměry, provedení a vybavení,
- c) nouzové východy a dopravní komunikace k nim byly stále volné,
- d) prostory uvedené v písmenech a) a b) byly pravidelně udržovány, uklizeny, čištěny a
- e) byly vybaveny prostředky pro poskytnutí první pomoci v rozsahu stanoveném zdravotnickým zařízením a pokyny pro zabezpečení zdravotnické pomoci.

Práva a povinnosti příslušníka v oblasti v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při výkonu služby

Příslušník má právo na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při výkonu služby, na informace o rizicích výkonu služby a o ochraně před jejich působením. Má také právo, ale i povinnost podílet se na vytváření zdravého a bezpečného služebního prostředí.

Příslušník je povinen dbát, umožňují-li to podmínky výkonu služby, o vlastní bezpečnost a ochranu zdraví, i o bezpečnost a zdraví osob, kterých se bezprostředně dotýká jeho jednání nebo opomenutí konání při výkonu služby. Příslušník je v této souvislosti povinen:

- a) dodržovat při výkonu služby právní předpisy a služební předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví,
- b) dodržovat stanovené postupy a používat osobní ochranné prostředky,
- c) účastnit se školení zajišťovaných bezpečnostním sborem k bezpečnosti a ochraně zdraví při výkonu služby a podrobovat se ověřování získaných znalostí,
- d) oznamovat vedoucímu příslušníkovi nedostatky a závady, které mohou ohrozit bezpečnost nebo zdraví příslušníků při výkonu služby, a podle možností se účastnit na jejich odstraňování,
- e) podrobit se na výzvu služebního funkcionáře lékařskému a psychologickému vyšetření za účelem ověření zdravotní nebo osobnostní způsobilosti k výkonu služby,
- f) podrobit se na výzvu služebního funkcionáře testům fyzické způsobilosti k výkonu služby; vyžaduje-li to důležitý zájem služby, též vyšetření na polygrafu,
- g) podrobovat se lékařským prohlídkám, očkování, vyšetřením a diagnostickým zkouškám stanoveným zvláštními právními předpisy,
- h) nepožívat alkoholické nápoje a nezneužívat ani jiné návykové látky ve služebnách, a v době služby i mimo ně, nenastupovat pod jejich vlivem do služby a nekouřit ve služebnách, kde vykonávají službu i nekuřáci; služební funkcionář může povolit výjimku ze zákazu požívání alkoholických nápojů, je-li to nezbytně nutné k plnění úkolu při použití operativně pátracích prostředků nebo při zpravodajské činnosti.
- i) podrobit se zjištění, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek, na rozkaz vedoucího příslušníka a
- j) oznámit vedoucímu příslušníkovi svůj úraz bez zbytečného odkladu, jestliže mu to jeho zdravotní stav dovolí, jakož i spolupracovat při vyšetřování jeho příčin.

VIII NÁHRADA ŠKODY

Právní úprava náhrady škody vychází z principů, na nichž byla vybudována i předchozí právní úprava. Nově je však v zákoně zakotvena tzv. preventivní povinnost. Bezpečnostní sbor je totiž podle § 93 zákona o služebním poměru povinen zajišťovat příslušníkům podmínky k výkonu služby, při nichž by nedocházelo ke vzniku škod. Zjistí-li závady, je povinen učinit opatření k jejich odstranění. Dále je povinen kontrolovat, zda příslušníci plní své služební úkoly tak, aby nedocházelo ke škodám. Příslušník je povinen vykonávat službu tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku bezpečnostního sboru a k bezdůvodnému obohacení. Hrozí-li škoda, je povinen na ni upozornit vedoucího příslušníka a je-li třeba neodkladného zákroku k odvrácení škody, která hrozí bezpečnostnímu sboru, je příslušník povinen zakročit; nemusí tak učinit, jestliže mu v tom brání důležitá překážka. Zjistí-li příslušník, že nemá vytvořeny podmínky pro výkon služby, je povinen oznámit tuto skutečnost vedoucímu příslušníkovi

Odpovědnost příslušníka za škodu

Zákon v samostatných částech upravuje odpovědnost příslušníka za škodu způsobenou bezpečnostnímu sboru a odpovědnost bezpečnostního sboru za škodu způsobenou příslušníkovi.

Zákon rozlišuje obecnou a zvláštní odpovědnost příslušníka za škodu. V rámci obecné odpovědnosti odpovídá příslušník bezpečnostnímu sboru za škodu, kterou mu způsobil zaviněným porušením povinností při výkonu služby nebo v přímé souvislosti s ním. Za úkon v přímé souvislosti s výkonem služby se považuje úkon, který je k výkonu služby potřebný nebo který je během služby obvyklý anebo nutný, je konaný před počátkem služby nebo po jejím skončení a v době přestávky na jídlo a oddech konané v objektu bezpečnostního sboru. Za takový úkon se nepovažuje cesta do služby a zpět, stravování, ošetření, popřípadě vyšetření ve zdravotnickém zařízení ani cesta k němu a zpět, jestliže není konána v objektu bezpečnostního sboru. Vyšetření ve zdravotnickém zařízení provedené na rozkaz služebního funkcionáře nebo ošetření při první pomoci včetně cesty k němu a zpět je považováno za úkon v přímé souvislosti s výkonem služby.

Příslušník neodpovídá za škodu,

- a) která vyplývá z rizika výkonu služby, nebo
- b) kterou způsobil při odvrácení škody, jež hrozila bezpečnostnímu sboru nebo přímo ohrožovala život a zdraví osob, jestliže tento stav sám úmyslně nevyvolal a počínal si při odvrácení škody způsobem přiměřeným okolnostem.

Příslušník je povinen uhradit bezpečnostnímu sboru skutečnou škodu v penězích nebo uvedením věci do předešlého stavu, jestliže s tím služební funkcionář souhlasí. Výše škody na věci se určí podle ceny věci v době poškození nebo ztráty. Výše náhrady škody se určí s přihlédnutím k míře zavinění příslušníka. Výše náhrady škody způsobené z nedbalosti nesmí přesáhnout čtyřapůlnásobek jeho průměrného měsíčního služebního dosahovaného před porušením povinnosti, kterým příslušník způsobil škodu. Toto omezení neplatí, jestliže byla škoda způsobena úmyslně nebo v opilosti nebo v důsledku zneužití jiných návykových látek.

Mezi druhy zvláštní odpovědnosti příslušníka řadíme odpovědnost za schodek na svěřených hodnotách, které je povinen příslušník vyúčtovat a odpovědnost za ztrátu svěřených předmětů.

Podle nového zákona již neexistují dohody o hmotné odpovědnosti. Příslušník ustanovený na služebním místě, s nímž je spojena povinnost převzít hodnoty, které je povinen vyúčtovat (například hotovost, ceniny, zboží, zásoby materiálu), odpovídá za schodek vzniklý na těchto hodnotách přímo ze zákona a nikoli z dohody. Příslušník, který odpovídá za schodek, je povinen nahradit schodek v plné výši.

Jedná se o odpovědnost subjektivní, při níž se presumuje zavinění příslušníka. Příslušník se zproští odpovědnosti zcela, popřípadě zčásti, jestliže prokáže, že schodek vznikl zcela nebo zčásti bez jeho zavinění, zejména tím, že bezpečnostní sbor nevytvořil podmínky pro řádné hospodaření se svěřenými hodnotami.

Za svěřené hodnoty může společně odpovídat více příslušníků. Při společné odpovědnosti za schodek se jednotlivým příslušníkům určí podíl náhrady podle poměru jejich průměrných služebních příjmů, přičemž služební příjem jejich společně odpovědného vedoucího příslušníka a jeho zástupce se započítává ve dvojnásobné výši. Příslušník může mít společnou odpovědnost i se zaměstnanci v pracovním poměru nebo ve služebním poměru státního zaměstnance.

Příslušník odpovídá v plné výši za ztrátu předmětů, které mu svěřil bezpečnostní sbor a on jejich převzetí písemně potvrdil. Také v tomto případě se zavinění příslušníka presumuje a důkazní břemeno je na něm. Příslušník se zproští odpovědnosti zcela, popřípadě zčásti, jestliže prokáže, že ztráta svěřených předmětů vznikla zcela nebo zčásti bez jeho zavinění.

Odpovědnost bezpečnostního sboru

Také odpovědnost bezpečnostního sboru se dělí na odpovědnost obecnou a odpovědnost zvláštní.

V rámci obecné odpovědnosti odpovídá bezpečnostní sbor za škodu způsobenou příslušníkovi porušením právní povinnosti při výkonu služby, v přímé souvislosti s ním nebo pro výkon služby. Bezpečnostní sbor odpovídá příslušníkovi i za jinou škodu na zdraví, než je škoda vzniklá služebním úrazem nebo nemocí z povolání.

Bezpečnostní sbor je povinen uhradit příslušníkovi skutečnou škodu v penězích nebo uvedením do předešlého stavu, jestliže s tím příslušník souhlasí. Výše škody na věci se určí podle ceny věci v době poškození nebo ztráty.

Zvláštní odpovědnost se rozděluje na zvláštní odpovědnost za škodu na věci a odpovědnost za škodu při služebním úrazu nebo nemoci z povolání.

Bezpečnostní sbor odpovídá příslušníkovi též za škodu na věci, kterou nosí běžně do služby, jestliže si ji odloží ve služebně na místě k tomu určeném nebo obvyklém. Za věc, kterou příslušník nenosí běžně do služby nebo kterou nepřevzal bezpečnostní sbor do zvláštní úschovy, odpovídá bezpečnostní sbor do částky 10 000 Kč.

Bezpečnostní sbor odpovídá příslušníkovi za škodu způsobenou služebním úrazem. Služebním úrazem je také úraz, který příslušník utrpěl při cestě do místa plnění služebních úkolů a zpět při vyslání na služební cestu, na studijní pobyt nebo při převelení. Bezpečnostní sbor odpovídá příslušníkovi také za škodu způsobenou nemocí z povolání, jestliže příslušník před jejím jištěním konal službu v podmínkách, za nichž nemoc z povolání vzniká. Nemocemi z povolání jsou nemoci uvedené v nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání.

Příslušník, který utrpěl služební úraz nebo u něhož byla zjištěna nemoc z povolání, má nárok na

- a) náhradu za ztrátu na služebním příjmu,
- b) náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění,
- c) náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčením,

- d) jednorázové odškodnění,
- e) náhradu věcné škody.

Náhrada za ztrátu na služebním příjmu se příslušníkovi poskytuje po dobu jeho neschopnosti ke službě z důvodu služebního úrazu nebo nemoci z povolání v takové výši, aby spolu se služebním příjmem nebo s nemocenským se rovnala jeho průměrnému služebnímu příjmu před vznikem škody.

Náhrada za ztrátu na služebním příjmu po skončení neschopnosti ke službě se poskytuje po dobu trvání služebního poměru nebo v případě, že služební poměr skončil v důsledku služebního úrazu nebo nemoci z povolání. Po skončení služebního poměru však náhrada za ztrátu na služebním příjmu po skončení neschopnosti ke službě nenáleží, jestliže příslušník není výdělečně činný ani nepobírá plný nebo částečný invalidní důchod anebo hmotné zabezpečení uchazeče o zaměstnání.

Náhrada za ztrátu na služebním příjmu po skončení neschopnosti ke službě se příslušníkovi poskytuje ve výši, která se spolu se služebním příjmem nebo jiným výdělkem po služebním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání, popřípadě s plným invalidním nebo s částečným invalidním důchodem poskytovaným z téhož důvodu anebo hmotným zabezpečením uchazeče o zaměstnání rovná průměrnému služebnímu příjmu před vznikem škody; ke zvýšení plného invalidního důchodu pro bezmocnost se nepřihlíží. Za dosahovaný výdělek se považuje výdělek alespoň ve výši minimální mzdy. Z minimální mzdy se vychází též v případě, že skončila výplata hmotného zabezpečení uchazeče o zaměstnání z důvodu uplynutí doby, po kterou se hmotné zabezpečení poskytuje.

Náhrada za bolest a náhrada za ztížení společenského uplatnění se poskytne jednorázově, a to za podmínek stanovených ve vyhlášce č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění.